

VALLÁSI ROVAT

Tisá beáv – amikor a római császár is zsidó akart lenni

Áv hónap 9-én, azaz tisá beávkor emlékezünk meg a Jeruzsálemi Szentély pusztulásáról (churbán), a zsidóság szétszórásáról, a Teremtő jelenlétének (sechiná) eltávolodásáról, melynek következményeit azóta is minden nap a bőrünkön érezzük. Ezt a napot azonban teljes egészében ennek a gyásznak szenteljük, olyannyira, hogy még a Tórárt sem tanulmányozhatjuk, mert az „megörvendeztetni a szívet” (Zsoltárok 19:9) – ugyanazon törvény szerint, amely a rokonát gyászolónak is megtiltja a Tóra tanulását. Vannak azonban kivételes részek, amelyeket szabad olvasni. Ezek kapcsolódnak a nap témájához, a Szentély pusztulásához, a gyászhoz és a megtéréshez. Talán a leghíresebb ilyen rész a Talmud Gitin traktátusának 55b oldalától kezdődő, több oldalon át tartó része, amely részleteiben írja le az akkor történt eseményeket.

Ebből a részből vizsgáljunk meg két szakaszt közelebbről. Mindkettő a rómaiak egy-egy császáráról szól, aki azt a feladatot kapta, hogy Jeruzsálemet elpusztítsa. Az első császárt Nironnak hívták. Amikor megérkezett, első dolga az volt, hogy különös módon jósoljon: kilőtt egy-egy nyílvevesszőt a négy égtáj irányába. Meglepetten tapasztalta, hogy mind a négy nyílvevessző Jeruzsálem felé esett le. Ezután megkért egy kisgyereket, aki akkor jött az iskolából, hogy mondja el azt a mondatot, amit épp most tanultak. (Az első alkalomnál egy pogány, a másodiknál egy zsidó jóslási szokást alkalmazott.) Ezt felelte: „És odaadom a bosszúmat Edom [Róma] ellen, népem, Izrael kezébe [...]” (Jechezkél 25:14).

Vajon miért akart Niron jóslat útján meggyőződni ostromának sikeréről, amikor ő volt a kor legna-

gyobb világbirodalmának vezetője, míg Izrael egy kicsi nép volt, és Jeruzsálem egy hadi szempontból nem különösebben jelentős vár? Feltehetően azért, mert abban a korban a zsidóság komoly szellemi vonzerőt jelentett az egész világ számára. Ha megnézzük a zsidóság tanításainak gazdagságát, igazságának sokoldalúságát, ez érthető is. A kérdés inkább az, hogy manapság miért nem jellemző ez a fajta érdeklődés a zsidóság iránt. Inkább szegyélnivaló, titkolnivaló dolog az, ha valaki zsidó, pedig ennek kellene a legnagyobb büszkeségnek lennie! Ahogy a Táchánun imánkban mondjuk: „tekints le az égből, és lásd, hogy megvetés és gúnyolódás tárgyává lettünk a népek között”. A mai korban részben a zsidóságból kiváló vallások elhomályosították, kivonták és sajátjukként táltalták azt az egyértelmű üzenetet, amit egykor a zsidóság jelentett. Másrészt ma gálutban, azaz száműzetésben élünk. Ez rányomja a bélyegét egész létezésünkre, a zsidóság fényét még mi is csak letompítva érezzük, mennyivel inkább a többi nép – többek között ezért is fontos az áv hó 9-i gyász, hogy emlékezzünk arra, ez nem volt mindig így, és várjuk, hogy ismét megszűnjön ez az állapot.

Mivel Niron tudta, hogy Jeruzsálem különleges, szent hely, kétségei voltak küldetésével kapcsolatban. Talán attól tartott, hogy az ostrom sikertelen lesz, és a Teremtő csodálatos módon megvédi népét a túlerővel szemben (ahogyan azt más esetben, például a chanukkai történetben a görögökkel szemben meg is tette). Amikor látta, hogy a nyílvevesszők Jeruzsálemben landolnak, elbizonytalanodott – talán a zsidóság is csak egy a sok hazug vallás közül, és a Szentélynek semmilyen jelentősége nincsen? Amikor azonban meghaltotta a gyerektől a próféciát, akkor rájött, hogy Istennek hosszabb távú

tervei vannak: népe büntetéseként valóban lerombolja a Szentélyt, de azt is megbünteti, aki által le lesz rombolva.

A történet szépen példázza azt a hitelvünket, hogy nincsen „elvérendelés”, senkinek sincsen megírva a sorsa egy könyvben előre, hiszen Niron szerepe eredetileg az lett volna, hogy ő pusztítsa el a Szentélyt. Ehelyett azonban elmenekült, betért zsidónak (éppen abban az időben, amikor tudta, hogy a zsidóságra a legnehezebb időszak vár!), és az ő egyik leszármazottja lett Rabbi Meir, az egyik legnagyobb tanító a tannaita korban, akitől a Misnában talán a legtöbb törvény származik.

Niron helyett végül Titusz lett az, aki Jeruzsálem pusztítását elvégezte. A Talmud hosszasán ír arról, hogy milyen meggyőződéses elkötelezettséggel végezte feladatát, mintha szántsándékkal lázadni akarna Isten ellen. A Szentélyt megszenteltelennítette, a legszentebb helyén paráználkodott (nem tudta, hogy az isteni jelenlét addigra már régen elhagyta az épületet), a Szentek Szentjébe egy kardot szúrt, amiből csodálatos módon vér fakadt ki. Azt hitte, mintegy „megölheti” Istent. Bölcseink azt mondják, hogy az úton, amin az ember menni akar, azon vezetnek. Ezért történt meg ez a csoda a vérell: ha Titusz azt akarja hinni, hogy Istennel ugyanúgy tud harcolni, mintha ember lenne, akkor hadd higgye – ő az, aki saját magát meg akarja tévesztetni.

Meglepo módon Titusz családjában is találunk egy nevezetes betértet, aki nem más, mint Onkelosz, a Tóra fordítója, akinek arámi szövegeit mind a mai napig láthatjuk Mózes öt könyvének hagyományos kiadásain.

(Maga Rási is lépten-nyomon az ő magyarító fordításaira hivatkozik, ezért lényegében Rási kommentárját sem lehet teljes értékűen tanulmányozni Onkelosz fordítása nélkül.) Onkelosz, Nironhoz hasonlóan, betérete előtt pogány jóvendöléssel döntött a sorsáról. Halottidézőnél megidézte egykori nagybátyja, Titusz szellemét arról, hogy kik a fontosak a túlvilágon. Titusz elárulta, hogy a zsidók. Amikor azonban arról kérdezte, hogy betérjen-e, Titusz nemleges választ adott, sőt éppen azt javasolta, hogy sanyargassa, nyomja el a zsidókat, és akkor nagy hatalomhoz juthat ezen a világon.

Ez a történet szépen példázza, hogy azáltal, hogy átkerülünk a túlvilágra, és ott megismerjük a valóságot, az abszolút igazságot, egyáltalán nem válunk bölcsebbé. Paradox módon pontosan ugyanazt a viselkedést, gondolkodásmódot visszük tovább, amit ezen a világon a magunkévá tettünk, megszereztünk. Ez azért van így, mert éppen ez a világ teremtésének célja, hogy mi magunk formálhassuk magunkat olyanná, amilyen a lelkünk marad – örökre. Ez egy nagyon fontos tanulság mindannyiunk számára, hogy tegyünk meg ezen a világon mindent, amit tudunk, ami az épülésünket szolgálja, és ne bizaodjunk abban, hogy a túlvilágon majd mindent jobban megértünk.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

A Mazsihisz és Debrecen igazsága (2. o.)

Rendhagyó búcsú Somló Tamástól (6. o.)

Berlin – a megtevesztés olimpiája (7. o.)

(...) És most egy másik Somló Tamásról szölok.

Arról, aki a fejére kipát tesz, s úgy várja a rabbi áldását.

Jeruzsálemben a siratófalra borul, megrendülve Istenhez fordul.

Az Élet Menete koncertjein, zsinagógákban, egyesületekben első felkérésre jön, s koncertet ad. Ezek mind megrendítő órái voltak életének.

5000 éves vagyok. Ezekkel a szavakkal fordult 15 ezer rajongójához egyik koncertjén.

Ez is ő volt! (...)

(Részlet Kardos Péter főrabbi búcsúztatóbeszédéből)

Esterházy Péter örökségéből

„Engem tulajdonképpen sem az emberek nem érdekelnek most, sem a város a maga konkrétségében, hanem az a város, amelyről a

hogy európaiként vagy keresztényként vagy katolikusként kötelességem ez. Nem valóságos kötelesség persze, csak mivel olyan sok

Bibliában olvastam, az érdekel. Az a szó érdekel, hogy 'Jeruzsálem'. Egyelőre hihetetlen számomra, hogy azt a mondatot tudom kimondani, hogy 'Jeruzsálemben vagyok'. Az is hihetetlen, hogy bibliai tájakat látok. Ide mindig el akarom jönni keresztény kötelességtudatból. Úgy éreztem, hogy nem lenne természetes úgy meghalnom, hogy nem jártam itt. Aztán teltek az évek, és nem szerveztem meg az utazást, így annak az ódiomat is vállaltam, hogy egy könyvvásárra eljőjék. De most annyira erős ez a fikatív Jeruzsálem, hogy nem tud zavarni semmi. Nem zavarnak az ócska árusok, nem zavarnak a turizmus különböző formái. Folyamatosan meg vagyok rendülve ebben a városban. Egy szentimentális meghatódottság van rajtam. Tegnap elmentünk a siratófalhoz, ez önmagában elég sok volt; végigmentünk a Via Dolorosán – én már ebből elvagyok. Holnap elmegyek Betlehembe, ahol nyilván nem lesz semmi, de el akarok menni Betlehembe, oda akarok menni.”

***

„Már nagyon régóta járt a fejében, egyszer el kell mennem Jeruzsálembé. Azt gondoltam,

helyre utazom a világban anélkül, hogy nagyon szeretnék (szaladgálok a könyveim után időnként, felelősségérzetet mímelve), kapóra jött a meghívás a jeruzsálemi könyvfesztiválra. Ez a könyvvásár maga még nem hozott volna lázba, de minthogy pont Jeruzsálemben van a jeruzsálemi könyvfesztivál, hát szívesen mentem. És aztán ott, a városban nem is láttam mást, mint a bibliai tájat. Valószínűleg részben azért, mert azt akartam látni. Különös módon egy kis szöveg is keveredett bele, mégpedig a Mészöly Miklós Saulusa. A színeknek van egyfajta sápadtságuk ott, amit én abból a könyvből ismerek jól, és erre ismertem rá. Meg a porra, ami befed mindent.

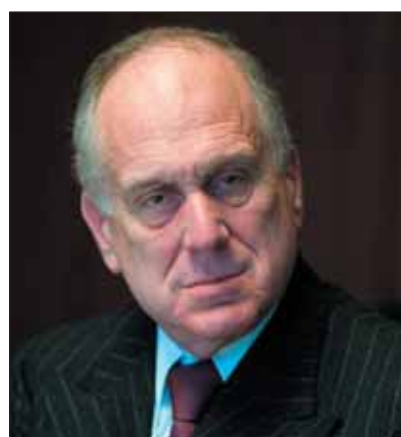
S még egy érdekességet tapasztaltam. Velencén kívül ez az egyetlen város, ahol a turisták nyüzsgése nem azt váltja ki belőlem, hogy otthagyni volna inkább kedvem. Amikor Betlehemben folyamatosan kerülni kellett egy... hát én agresszívnak mondanám, de lehet, hogy csak vallásosak voltak (nagy derűtség)... lengyel csoportot (még nagyobb derűtség), az sem volt zavaró.”

(2009, Jeruzsálem)

Lauder leragadt

Heisler András, a Mazsihisz elnöke, a Zsidó Világkongresszus (WJC) alelnöke levélben fogalmazta meg aggályait a nemzetközi szervezet vezetésére vonatkozóan nem valós megállapításokat tenni. Heisler levélben hangsúlyozza, a magyar kormány és a zsidó szervezetek között jelenleg konstruktív együttműködés folyik. Európa egyik legnagyobb zsidó közösségeként a magyarországi zsidók biztonságban élnek hazájukban.

Az elnök jelezte, emlékeztetpolitikai kérdésekben a hazai zsidó szervezetek és a Kormányzat között vannak nézeteltérések. A Mazsihisz következetes álláspontot képvisel, s folyamatosan lehetősége van azt a kormány képviselőivel megvitatni.

Ronald S. Lauder finoman szólva nem naprakész a magyarországi zsidók helyzetét illetően

A Mazsihisz elnöke arra kérte a nemzetközi zsidó szervezet vezetését, hogy a magyarországi zsidósággal és az antiszemitizmussal kapcsolatos hiteles információkért mindig közvetlenül a Mazsihiszhez forduljanak, s egyben felajánlotta a Zsidó Világkongresszus vezetésére felkérte a világ zsidósága érdekében végzett rendkívül fontos munkához.

Heisler: Adós, fizess!

Országos és megyei napilapokban, zsidó folyóiratban a Debreceni Zsidó Hitközség (DZSH) hitel-felvételeivel kapcsolatban részletes tudósítások jelentek meg. Olvasóink tájékoztatása érdekében megkerestük Heisler András, a Mazsihisz elnökét, valamint Horovitz Tamás, a DZSH elnökét.

Az alábbiakban a Mazsihisz elnökével készített interjú aduk közre.

Kérem elnök urat, próbálja összefoglalni számunkra, milyen hiteltől beszélünk, ki döntötte el annak folyósítását és milyen indokok alapján.

A DZSH elnöke egy októberi vezetőségi ülésen jelezte, a Pásti utcai zsinagóga felújítási pályázatának végső elszámolásához majd átmeneti finanszírozást fog kérni a Mazsihisztől. Decemberig, a következő ülésig nem történt semmi. Ott Horovitz Tamás arról tájékoztatott bennünket, hogy a beruházás műszakilag teljes egészében elkészült, pénzügyileg a pályázatot 2015-ben le kell zárni, ehhez azonban szükséges a még kifizetetlen vállalkozói számlák teljesítése. A DZSH erre nem képes. A kifizetetlen számlák listáját megkaptuk, értékük összesen kilencvenötmillió forint volt. Hosszas vitát követően a vezetőség felhatalmazta az ügyvezetést a kölcsön szigorú feltételek melletti folyósítására. A vezetőség többségi véleményével hozott határozatát egy dolog indokolta: amennyiben a pályázat pénzügyi teljesítése nem történik meg 2015-ben, akkor reális esélye lett volna annak, hogy a DZSH-nak vissza kell fizetnie a pályázaton elnyert összeget, azaz hatszázötvenmillió forintot. A vezetőség a DZSH teljes működési (hitéleti) és anyagi ellehetetlenülését kívánta döntésével megakadályozni.

Milyen feltételekkel sikerült biztosítani, hogy a Mazsihisz ne kerüljön birtokon kívül?

A Szövetség menedzsementje a vezetőség felhatalmazása alapján részletes, sok garanciális feltételt magába foglaló szerződést készített a

Mazsihisz által nyújtott áthidaló kölcsönre. Visszafizetési határidő: 2016. június 30. A szerződést közjegyző előtt is hitelesítették, így a benne szereplő feltételek nemteljesülése esetén követelésünk közvetlenül, peres út igénybevétele nélkül végrehajtható. Ingtalanfedezet és jelzálogjog bejegyzése is szerepelt a megállapodásban, sőt, nemfizetés esetén a Mazsihisznek jogában áll akár a DZSH éves járadékának 100%-át megvonni.

Információink szerint a július 7-i vezetőségi ülés módosított a megállapodás feltételein.

Tévedés. A júliusi ülésen minden részletre kiterjedően megvizsgáltuk a kialakult helyzetet, és a szerződés adta kereteken belül rendkívül komoly és szigorú döntéseket hoztunk.

A vezetőségi üléseket mindig az elnök vezeti, ezért fontosnak tartotam, hogy a Horovitz Tamással történt levélváltásunkat követően koncepciók eljárásnak még a gyanúja se merülhessen fel. Így lehetőséget adtam a DZSH alelnökének véleménye elmondására, illetve a DZSH jogászának jelenlétére és aktív szereplésére. Nem véletlen tehát, hogy az egész vezetőségi ülés kizárólag ezzel a témával tudott csak foglalkozni.

Konkrétan milyen döntésekre került sor?

A Mazsihisz további három, a kölcsön összegét meghaladó értékű DZSH-ingatlanra jelzálogjogot létesített. Fizetési ütemezést határoztunk meg, melynek első részlete már 2016. augusztus közepén esedékes. A vezetőség belső ellenőrzést írt elő a beruházás egészére vonatkozólag, amit a DZSH tűrni köteles. Horovitz Tamás javaslata a kölcsön egy részének elengedésére a vezetőség részéről elutasításra talált.

Milyen volt a hangulata a vezetőségi ülésnek, hiszen nem mindennapos, hogy a Mazsihisz ekkora összegű kölcsönt folyósítson taghitközsége felé?

Az ügy természetéből adódóan rendkívül feszült hangulatú volt a vezetőségi ülés. Ennek ellenére a

hangnem mindvégig vállalható, minden résztvevő részéről. Ez utóbbit fontosnak tartottam végig megőrizni. Horovitz Tamás azonban nem segítette elő a transzparenciát, ma sem ismerjük a debreceni pénzügyi folyamatokat, ezért is kellett a belső ellenőr vizsgálatához ragaszkodnunk. A vezetőség segítő szándéka azonban megkérdőjelezhetetlen. Ez már megnyilvánult a kölcsön nyújtásának megszavazásakor is. A legutóbbi ülésen sem nyúlt a vezetőség a DZSH járadékához, pedig a szerződés szerint joga lett volna hozzá. Erre csak akkor kerülhet sor, ha megállapodásunkat a DZSH nem tartaná be. Számomra ezért is volt furcsa Horovitz Tamás vádaskodása, miszerint a vezetőség a DZSH ellehetetlenítésén dolgozik. A járadék-elosztás majd' húszéves gyakorlatának megkérdőjelezése pedig a Mazsihisz alelnökétől elfogadhatatlan. Fontosnak tartom rögzíteni, a vezetőség ismeri a DZSH aktivitásának minden eredményét, de azt végre tudomásul kell vennie mindenkinek, hogy a Mazsihiszen belül egyre kevésbé lehet közkeletűek nélkül bármit megtenni. S ha lehet, én ezt végsőszóknak szánám!

Lehet, hogy ez a Mazsihisz elnökének egy fontos üzenete, s persze akár az interjú befejeződhet itt is, én mégis meg szeretném kérdezni, van-e olyan közlendője, amit meg kíván még ebben az ügyben osztani az Új Élet olvasóival.

Igen, van még két aspektusa az eseményeknek. A Mazsihisz számára rendkívül hátrányos, amikor bármelyik taghitközségénél vagy magában a szervezet központjában nem transzparens gazdasági események történnek. Különösen kedvezőtlen, ha ezek „közéleti botrány” formájában nyilvánosságra kerülnek. Horovitz Tamással történt levélváltásunk – mely valójában az ügy kirobbanását jelezte – illetéktelenül került ki a sajtóba. A fő probléma azonban soha nem a nyilvánosság, hanem az érintett folyamat maga. Ha rendben lévőek ügyeink, akkor nem kell félni a médiamegjelenéstől. Erre az interjúra a Mazsihisz részéről ennek tükrében vállalkoztam. A nem kívánt negatív hatások mellett ugyanis azt is látni kell, hogy a nyilvánosság segít a torz vagy hamis információk leleplezésében. A Mazsihisz vezetőségét – egyelőre „városi legendák” szintjén – eddig is több igaztalan vád érte döntéséért. Én meg kívánom védeni a vezetőséget: lelkiismeretesen, a kialakult helyzet és a megismerhető körülmények tudásában helyes döntés volt a DZSH megsegítése és a június 7-i kemény, ám visszafogott határozatok meghozatala. Jelenlegi pozíciónk szerint a Mazsihiszt gazdasági hátrány nem éri, morálisan és gazdaságilag is Horovitz Tamásnak kell a debreceniek felé igazolnia döntéseit.

Az ügynek azonban van még egy olyan tanulsága, amely akár a Mazsihisz Alapszabályának módosításához is vezethet. Nem normális az az állapot, hogy a független taghitközségek olyan kötelezettségeket vállalhassanak, melyek nemteljesítésének kockázata később az ügyről semmit nem ismerő Mazsihiszre szállhat át. Jelen esetben ez történt. A DZSH önállóan olyan kockázatot vállalt, amely képes az egész debreceni zsidóság működését ellehetetleníteni, amit a Mazsihisz természetesen nem hagyhat, s mikor kiderült, hogy helytelen döntések sorozatát hozták debreceni testvéreink, akkor a Mazsihisznek kellett közbelépnie – nehogy a nem teljesült pályázat miatt debreceni taghitközségünket hatszázötvenmillióval megterheljék. Ezen a rendszerünkön változtatni kell a jövőben.

Szécsény

Helyi zsidó lakos híján immár hagyományosan a salgótarjáni hitközség rendezi meg a város mártír-istentiszteletét. Tóthné Rómer Klára hitközségi elnök köszöntötte a meglelenteket, köztük Stayer László polgármestert és a képviselő-testület tagjait, Davidovics László rabbijelöltet, Szilágyi Gábor kántort, valamint Bauer Józsefet, a balassagyarmati közösség elnökét. Mint mondta, a tavalyi megemlékezés óta újabb veszteségek érték a Budapesten és másutt élő elszármazottakat és a város jóérezsű közösségét. Két holokauszt túlélő is eltávozott az élők sorából, Ács Irén fotóművész, Nógrád megye díszpolgára, továbbá Barona Pálné Kati néni. Hosszú időn keresztül mindketten részt vettek a mártírmegemlékezések szervezésében. Emlékük legyen áldott.

Stayer László beszédében megemlítette, hogy ma már nincs meg a zsinagóga, és nincsenek meg azok az emberek, akik oda jártak.

Davidovics László a ma élő nemzedék felelősségét hangsúlyozta. A túlélők távozásával ránk hárul a kötelesség, hogy mindaz, amiről ők szóltak és írtak (például Ács Irén és mások is könyvekben), ne menjen feledésbe, és ne tehessen senki meg nem történtté ennek az életnek az elpusztítását, hitelesen kerüljön be mindez a történelemkönyvekbe és a közösségi tudatba.

A mártír-istentiszteleten a kántori teendőket Szilágyi Gábor látta el.

A megemlékezés végén a jelenlévők kavicsokat helyeztek el az emlékoszlopnál.

(bódi tóth)

Székesfehérvár

A temetőben Neubart István elnök köszöntője után Berger Anna Ravel:

Meghalt Eliézer Gilád

Eliézer Gilád a Szochnut budapesti és regionális irodájának egykori igazgatója, a Mazsók társelnöke, majd felügyelő bizottsági elnöke, veterán katona, háborús hős volt, aki az izraeli déli hadseregcsoporthoz parancsnokként szerelt le.

Glázer Vilmosként látta meg a napvilágot. Izraelben letelepedve gondolkodott, hogy milyen nevet válasszon magának. Eszébe jutott az a magyarországi szokás, hogy aki a nevet elcseréli, a kezdőbetűt megtartja. Ehhez ő is ragaszkodott.

Kaddish című művét adta elő hegedűn. Az Izraelből erre az alkalomra hazalátogató Kemenes Ágnes, aki közvetlenül a háború után született, felidézte az édesanyjától hallottakat a vészszökekről. Ezután Ács Tamás, a BZSH elnöke szólt a városból és környékéről deportáltak tragikus sorsáról. Szénási Jonathán Sándor református lelkész beszédét követően Darvas István rabbi és Zucker Immanuel kántor gyászistentiszteletet tartott. A szertartás kádissal zárult. Az eseményen az önkormányzatot Brájer Éva alpolgármester képviselte, valamint megjelentek a társ-egyházak delegáltjai és több civil szervezet vezetője is.

Vác

Az Oberlander téri sírkertben emlékeztek a térségből 72 évvel ezelőtt elhurcolt zsidókra. A holokauszt emléknapiján a város előljárói mellett megjelent Izrael Állam nagyköveteinek helyettesei, és a Miniszterelnökségi Hivatal is képviseltette magát. A rendezvényt már többedik éve tartja a hitközség, hogy ezzel tiszteljen a Duna-Ipoly-Galga térségből elhurcolt és kivégzett több ezer zsidó ember emléke előtt.

A magyar, illetve az izraeli himnusz eléneklésével kezdődött, majd Radnóti Hetedik eclogájával folytatódott a gyászmemorialis. Az Oberlander téri sírkertben a meghívott vendégek köszöntését követően a polgármester, Fördös Attila beszédében kiemelte: az emberi természetből adódik, hogy gyakran az erős igyekszik elnyomni a gyengébbet. Mint mondta, így van ez az országok és a népcsoportok esetében is, ezért fontos évről évre emlékezni a múlt sötétebb eseményeire, hogy figyelmeztessük a veszélyre az utókor.

A továbbiakban a hitközség elnöke szólt fel, aki a vészszöke vá-

Debrecen igazsága – egy kölcsön margójára

A 2016. július 7-i vezetőségi ülésen – elismerve vezetőtársaim bölcsességét és a megoldás irányába tekintő javaslatait – létrejött a megállapodás a Mazsihisz és a DZSH között fennálló kölcsön visszafizetéséről.

Az előjárásági ülésen előterjesztett javaslatok jelentős része nem került elfogadásra, mivel azok nem a megoldások irányába mutattak. A létrejött megállapodás tényszerű és jogszerű, s megfelelő megoldást kínál a felek számára, melyben a DZSH minden garanciát megadott.

Az elmúlt tíz évben a Mazsihisz gyakorlatában nagyon helyesen működött a segítségnyújtás a szövetségi taghitközségei részére, melynek minden esetben az volt a célja, hogy a Mazsihisz segítséget nyújtson azoknak a hitközségeknek, melyeknek adott időszakban erre szükségük van.

Debrecen természetesen minden kölcsönét visszafizeti, teszi azt úgy, hogy minden esztendőben minimum negyvenmillió forintot hagy a Mazsihisznél, hiszen az ingatlanjáradékból az ingatlanszorzó alapján jogosult járadékának csupán egyharmadát kapja meg, amit a múltban is kifogásoltam. Tekinthejtük úgy is, hogy a DZSH 40 millió forinttal támogatja a Mazsihisz működését, mely tény más taghitközségek esetében is fennáll.

Többször elmondtam, hogy a Debrecenben történt fejlesztések teljes mértékben transzparens. Nagy szeretettel várjuk a Mazsihisz elnökét, hogy a helyszínen meggyőződve láthassa, mi is történt az utóbbi három év fejlesztéseinek eredményeként, melyekre büszkék vagyunk, és nagyon sok elismerést kaptunk mind a város polgáraitól, mind az idelátogató hazai és határon túli zsidó szervezetek vezetőitől és képviselőitől. A beruházásoknak köszönhetően a hitközség vagyona a 2015. évi pénzügyi zárásunk alapján több mint 600 millió forinttal növekedett.

Az elmúlt három évben egy olyan értékmegőrző programot valósítottunk meg, mely mind a vallási, mind a világi életünk hosszú távú fennmaradásának alapköve, az Európai Unió, Magyarország Kormánya, Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és természetesen a Mazsihisz segítségével, melyre az elkövetkezendő időszakban szinte biztosra mondhatjuk, hogy már nem lett volna lehetőségünk.

A Mazsihisz alelnökéként rendkívül fontosnak tartom a hitközségek önrendelkezését. Azt gondolom, hogy a szabad önrendelkezéssel bíró hitközségek joggal várják el, hogy a magyar zsidóságot tömörítő szövetség, amely a hitközségek ingatlanjáradéka fejében kapja meg költségvetésének meghatározó hányadát, bármikor és jogosan fordulhassanak kéréssel a Mazsihiszhez.

Végezetül hadd idézzem a Sulhán Áruch egyik mondatát: „Ne terjesszünk rossz híreket (losajin hora) senkiről. Már őseink idejében súlyos következményei voltak a pletykáknak.”

Horovitz Tamás
DZSH-elnök

Új Élet

A járadék felosztásáról – röviden

Bár a DZSH-nak nyújtott kölcsön visszafizetése és a járadékfelosztás módja között az Új Élet szerkesztősége nem lát oksági kapcsolatot, a közölt interjú és Horovitz Tamás levele kapcsán szükségesnek tartjuk a járadék háttérének rövid ismertetését.

A kilencvenes évek elején a Magyar Köztársaság megállapodást kötött mind a négy történelminek mondott egyházzal – így a zsidóságot képviselő Mazsihiszrel is – a jogtalanul elvett közösségi ingatlanok ügyének rendezése tárgyában. A megállapodás szerint minden egyháznak lehetősége volt egykori ingatlanjait természetben visszakérni, vagy nem visszaigényelve, egy járadék-alapba helyezni. A járadék-alapba helyezett ingatlanok becsült értékétől függően az egyházak/felekezetek ún. örökjáradékra jogosultak, melyet Magyarország kormányai azóta is minden esztendőben folyósítanak.

A járadék megállapítása érdekében a Mazsihisz taghitközségeinek közreműködésével írta össze az egykori zsidó közösségi ingatlanokat. Volt olyan eset, amikor a taghitközség természetben igényelte vissza egykori tulajdonát, de többségében az ingatlanok a járadék-alapba kerültek.

A Mazsihisz közgyűlése az örökjáradék felosztásával kapcsolatban döntési helyzetbe került: vagy a járadék-alapba bekerült ingatlanok arányában, vagy szolidaritási alapon, a taghitközségek igényei és rászorultsága alapján határozzák meg, melyik taghitközség mekkora összeggel részesül a járadék-alapból. A járadékot felosztó első közgyűlés nagy többséggel ez utóbbit, azaz a szolidaritás elve mellett voksolt. Meghatározta, hogy a beadott járadéktól függetlenül mi az a minimális összeg, melyet a legkisebb közösségnek is meg kell kapnia, illetve definiálta, hogy a járadékból kell a zsidó intézményhálózat (iskola, egyetem, kórház, szociális otthon, óvoda stb.) gazdálkodását segíteni, hiszen az állami normatívák sem az alacsony létszámú intézmények fajlagosan magasabb költségeit, sem a kóser ellátás plusz forrásigényét nem veszik figyelembe.

Hűsz esztendeje minden Mazsihisz-közgyűlés megerősítette a költségvetések elfogadásával a szolidaritás elvén történő járadékfelosztást.

A Mazsihisz jelenlegi vezetése, a Mazsihisz legutóbbi közgyűlései sem javasoltak ebben módosítást. Horovitz Tamás levelének tartalma azonban ezt teszi.

a 72. évfordulón (2.)

rosi, illetve térségi eseményeit eleve-nítette fel. *Turai János* arra emlékez-tetett, hogy a 18–19. századi Ma-gyarország több népcsoportnak adott otthont, többek között a zsidóknak is, akik soha nem különültek el a nemzetétől. Az izraeliták a nemzet szerves alkotórészévé váltak, munkájukkal jelentősen fellendítették az országot és a térség gazdasági-kulturá-lis életét.

A zsidóüldözés 1944 márciusában indult Vácra és környékén. Először a boltok szombati kényszernyit-vatartását rendelték el, majd tulaj-donelkobzással folytatódott a pog-rom, végül megkezdték a gettók fel-állítását és az izraelita vallásúak el-szállítását – folytatta *Turai János*.

58 házban kétezer embert zsúfol-tak össze, ez a szám 44. május 22-én további 700 fővel bővült, ugyanis a vidéki zsidóságot is ide gyűjtötték be. Június 28-án, éppen ma 72 éve, parancs érkezett a gettó bezárására, a benne lévő személyek elszállítására. Másnap az embereket szakadó esőben kiterelték a vasútállomásra.

Pécs (Kürti Mihály fotója)

rámpájára, bevonatolták őket és elszállították a monori téglagyárba. Ugyanis itt volt a Pest megyei gyűjtőhely. Onnan július 6-án, 7-én, és 8-án három vonatszerelvényen Auschwitzba vitték az embereket.

A miniszterelnökségi hivatal üze-netét *Galik Gábor* tolmácsolta. A főosztályvezető rámutatott: az állam feladata egy olyan emlékezetkultúra kialakítása, amely egyaránt törekszik a méltó megemlékezésre, miközben a jövő nemzedékei elé az embermen-tők bátorságát állítja példaként.

Mindamellét építkezünk a szoli-daritás, az együttműködés és a felelősségvállalás mentén, mert a vézskorszak és a második világhábo-rú okozta sebeket is gyógyítanunk kell. Magyarország kormánya ebből a meggyőződésből járult és járul majd hozzá a váci zsinagóga további fejlesztéséhez és a Regionális Holokausztoktatási, -kutatási és Zsi-dó Turisztikai Központ létesítéséhez, fejlesztéséhez.

A megemlékezésen *Ohab Kaymar* izraeli nagykövethelyettes az egyén felelősségére mutatott rá. Mint mon-dta, a veszélyt az jelenti, hogy a gonosz alapvetően mindnyájunkban jelen van. Felelősség terhel ezért minket a tekintetben, hogy miközben az új ge-nerációkkal megismertetjük a régiak bűneit, folyamatosan egymás szerete-tére, a közös emberi lét értékeinek tiszteltére kell nevelnünk őket.

A holokausztmegemlékezés végén *Deutsch Péter* rabbi reményének adott hangot. „Béke és remény. A mi és a ti feladatokat megalkotunk és hirdetünk a békét és a reményt, hogy e földön biztonságban tudjunk élni, és fel tudjuk nevelni gyermekeinket. A sok szenvedés és megpróbáltatás után higgyünk a jelenben és a jövőben, ab-ban, hogy szabadon gyakorolhatjuk zsidó vallásos életünket.”

A megemlékezés a *Deutsch Péter* rabbi és *Nógrádi Gergely* kántor ál-tal bemutatott gyászszertartással végződött.

Nagykőrös

A zsinagógában a megemlékezést *Feldmájer Sándor* elnök nyitotta meg. Üdvözölte a jelen lévő helybéli

polgárokat, köztük *Hernádi László* katolikus plébánost, valamint *Berman Dávidot*, a szolnoki hitköz-ség vezetőjét.

A Kél málé ráchámimot *Nógrádi Gergely* főkántor recitálta, akinek gyönyörű hangja betöltötte a temp-lom egész terét.

Róna Tamás vezető rabbi beszédé-ben Jeremiás prófétát idézte, és a zsi-dó történelmi példákkal mutatott rá arra, milyen szörnyű volt az 1944-es vézskorszak, olyan, amelynek a mé-retéhez és gonoszságához nem talál-ható példa eddigi históriánkban.

Külön megemlékezett a magyar zsidóságot ért veszteségről, kiemelte máramarosszigeti hittestvérünk, a Nobel-békedíjas *Elie Wiesel* halálát, aki sábbátkor hunyt el New York-ban. Emlékeztetett rá, hogy ő mindig is a békét kereste, mert bár átélte a deportálás szörnyűségeit, s mint a legtöbb magyar zsidónak, neki is meggyilkolták családtagjai többsé-gét, de mégsem volt szívében gyűlö-let, mert hitt abban, hogy a szeretet parancsa a legfontosabb.

tásban elpusztított több mint hatmil-lió zsidóról, és külön kiemelte, hogy bár az volt a céljuk a tömeggyilkos-oknak, hogy elpusztítsák az egész zsidó népet, de ez nem sikerült nekik, sőt a zsinagógai naptár szerint napra pontosan 49 éve ezen a napon, június 28-án szabadították fel hős harcosaink Jeruzsálemet a megszá-lás alól, és ezzel biztosították, hogy mindenki szabadon imádkozhasson a zsidó nép örökké egyesített fővá-rozában.

Az elmúlt 49 évben mindenki lát-hatta, hogy a folyamatos támadások ellenére milyen nyüzsgő, mindenki számára nyitott metropolisz jött lét-re, amelyre méltán lehet büszke min-denki.

Róna Tamás vezető rabbi beszédé-ben szintén megemlékezett a meg-gyilkolt mártírokról, és külön is üd-vözölte a még velünk lévő holo-kausztüldözötteket, köztük *Maczelka Ferencné*t.

Az imákat *Raáb Gábor*, az OR-ZSE hallgatója recitálta.

Kiskunhalas

A jelenlévőket *Raáb András* elnök köszöntötte a zsúfolásig megtelt zsi-nagógában, majd *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz Közép-magyarországi Te-rületi Csoportjának elnöke emléke-zett meg a mártírokról és arról, hogy a zsinagógai naptár szerint 49 éve éppen ezen a napon szabadították fel hős katonáink Jeruzsálemet.

Raáb Gábor, a kile tagja, az ORZSE hallgatója recitálta az imákat.

A hívekből alakított művészi cso-port, *Szabó-Bakos Noémi*, *Fésűs Adél*, *Fésűsné Bakos Ágnes*, *Ritter Rafael* és *Ritter Nándorné* zenemű-vekkal, versekkel, naplórészletekkel idézte fel a szörnyűségek korát, azt az időt, amikor a gonosz megjelent Kiskunhalason is, amikor gyilkos szenvedély lett úrrá a városon, az or-szágon, egész Európán. A megható műsor könnyeket csalt az együttérző közönség szemébe.

Róna Tamás vezető rabbi prófétai látomásokat idéző dróságában emlé-kezett meg a soá áldozatairól.

A szertartást a gyászolók közös kádís imája zárta.

Dél-Pest

A hitközség megemlékezése a ha-gyományoknak megfelelően három helyszínen zajlott.

A gyülekező a város szélén elterülő, ma egy családi ház kertjén keresztül megközelíthető soroksári temetőben volt. *Kerényiné Rippner*

Kecskemét. Róna Tamás rabbi

Zsuzsa elnök és *Szwarcz Péter* val-lási vezető beszéde között *Béke Mirjam* versfelolvasásával és a *Bu-dai Miklós* kántor által énekelt dallamokkal emlékeztünk a vézskorszak áldozataira. Az emelkedett hangulat-ban eltöltött percek után közösen zá-rándokoltunk át az erzsébeti temető-be, ahol az újonnan érkezett érdeklődők már gyülekeztek.

Az erzsébeti, ma még működő és használatban lévő temetőben is be-szédekkal, versekkel és gyászoló dallamokkal emlékeztünk az elve-zettettek. *Szabados Ákos*, *Pesterzsébet* polgármestere kiemelte a felnőtt generációk felelősségét az emléke-

Pesterzsébet (Jung Tamás felv.)

zésben és a fiatalabb generációk ta-nításában, a múlttal való megismer-tetésében, hogy abból tanulva alakít-hassuk közös jövőnket. *Ács Tamás*, a BZSH elnöke az emlékezésre és az összetartásra hívta fel a figyelmet a világban növekvő feszültségekkel és gyűlölséggel szemben.

A csepeli temetőben, ahol vendé-günk volt *Ábel Attila* alpolgármester is, szintén versek és dallamok kísé-retében hallgattuk meg a beszédeket. Összességében azonban a nap nem-csak a gyászról és a múltra való re-zignált visszagondolásra szolgált, ha-nem tanúbizonyság volt amellett, hogy általános vágy és akarat, hogy az emlékekből építkezve, a múlt alapkövének, a jelen építőköveiből létrehozunk egy testvériességen és egymás kölcsönös elfogadásán ala-puló jövőt, melyben megbánás, sér-tettség és szemrehányások nélkül emlékezhethetünk vissza azokra a ma-gyar áldozatokra, akik fivéreink, öseink, honfitársaink és embertársaink voltak.

A megemlékezések végén minden esetben felhangzott a közös kádís.

„Aki békét terem magasságaiban, az hozzon békességet ránk és egész Izraelre!”

Szeged

Lednitzky András elnök szavai szerint egykor nyolcezer zsidó élt Szegeden, a soá idején ötezer-hat-száz fő, de ennél több embert vittek el a téglagyári gettóból 1944 június-ának végén, három nap alatt, mivel a környékbeli településeket izraelitának minősített lakóit is ide szállították korábban. Megemlékezett azokról, akik a városért éltek, alkottak, építet-tek. Szólt arról, hogy az áldozatok számát a mai napig nem tudjuk biz-tosan, csak az 1942-ben munkaszol-gálatba hurcolt vagy azután munka-szolgalatban, bányákban, erőltetett menetben elhunytak számát ismer-jük, ami hatszázhetven fő vesztesé-get jelent a közel háromezerből. A holokauszt után mintegy ezernyolc-százan tértek vissza Szegedre, de a kommunista rendszer sokakat eltá-voolt, külföldre üldözött, vallásától elidegenített, mára csak négy-öt-száz ember maradt, akiknek hatvan százaléka a hitközség tagja.

A téglagyárnál *Juhász Tünde* kor-mánymegbízott emlékeztetett arra, soha nem szabad megisméltódnie a második világháborús tragédiának:

„A múlt század közepén rendezett náci népirtás közel 11 millió ember halálát okozta. Vallás, etnikai, sze-xuális és politikai hovatartozás volt az a bűn, amit a náci rémuralom így torolt meg. 11 millió férfi, nő, gyer-mek. Ebből 6 millió zsidó. A többiek románok, homoszexuálisok, kommu-nisták voltak, akiket az ordas eszme, a fajelmélet áldozataiként tartunk számon. Emlékezni jöttünk rájuk. Itt, az egykori szegedi téglagyári gettó előtt arra a 6 millió zsidóra, arra a félmillió magyar állampolgárra, akit zsidóként deportáltak. Emlékezni ar-ra a 30 ezerre, akik Dél-Magyaror-szágról vittek el, arra a több mint 8 ezerre, akiket innen indítottak mar-havagonokban útnak a távoli halál-és munkatáborok felé. Bizony emlé-

kezni kell az értelmetlen gyűlöletre, a zsidótörvényekben megfogalma-zott megaláztatásra és a tömeggyilkos-ságra, mert csak így akadályozhatjuk meg, hogy ártatlan emberek millióit veszítsük el ostoba ideológiák miatt” – mondta *Juhász Tünde*.

„A döntéshozók akkor nem hallot-ták meg a józanság, a humánus és a felelősségérzet szavát. Európa orszá-gai, a nemzetek kormányai nem véd-ték meg állampolgáraikat. Nincs rá me-ntség, nincs rá magyarázat, de ha-zánk is veszni hagyta zsidó honfitár-saink százezreit. Így történt. Nem le-het tagadni. Az őszinte emlékezés nem enged teret a féltreagyarázás-nak. A felnövekvő nemzedéknek meg kell ismernie az emberiség, a művelt Európa szegényét, a holo-kauszt. Meggyőződésem, hogy ezt a múlttal való szembenézést szolgál-ta az 1999-ben létrehozott Holo-kauszt Emlékközpont, amely az egyik legfontosabb helyszíne a történelemről folytatott értelmes pár-beszédnek. A jövő generációjának tisztánlátását és az emlékezést segí-tette az a 2001-es kormányzati dön-tés is, amely a Magyar Holokauszt Emléknappjává tette április 16-át. A Zsidó Világkongresszus 2013-as bu-dapesti rendezése szintén arra szol-gál bizonyítéknak, hogy hazánk ki-emelten fontosnak tartja a bocsánat-kérést” – emelte ki a kormánymegbí-zott.

Juhász Tünde szerint azonban a központi intézkedéseknél is fonto-sabb, hogy mi lakik az állampolgá-rok lelkében és gondolataiban. „Úgy vélem, a magyarság lelkiismerete szólt meg *Kertész Imre* Sorstalanság című könyvében és *Nemes Jele*s *László Saul* fia című filmjében is. Az irodalmi Nobel-díjas könyv és az Oscar-díjas alkotás népszerűsége, hazai és nemzetközi elismertsége azt bizonyítja, nem hiába küzdünk a fe-lejtés ellen. Az pedig, hogy közép-iskolások ezreinek volt lehetősége szervezeten megismerni ezeket a páratlan alkotásokat, arról tanúsko-dik, hogy tovább is adjuk az antisze-mitizmus elutasítását és az emberi méltóság iránti elkötelezettséget. Bennük, a jövő döntéshozóiban kell elvetnünk a hátrányos megkülönböz-tetés következtetés elutasításának magját. Olyan felnőttekké kell nevelnünk őket, akik őszinte szívvel fogják évtizedek múltán is itt mon-dani: Legyen áldott az áldozatok em-léke!” – zárta gondolatait.

Ezután *Kiss Henriett*, a Mazsihisz alelnöke a gyáralapítókról, az orszá-got, várost építő, újjáépítő zsidóság-ról – a *Piccekről*, *Kotányiakról*, a *Patzauerokról*, *Vargákról*, *Biedlekről* és másokról – személyes élménye-ket, benyomásokat említett, az okta-tás fontosságát hangsúlyozta, míg *Salomon István* holokausztüldöző, aki csupán negyedik életévét töltötte be a deportáláskor, beszélt családjá és környezete sorsáról. Hangsúlyozta, hogy ő azon szerencsések közé tarto-zik, akiket nem Auschwitzba, hanem *Kaszner Rezső* alkuja révén a Bécs melletti *Strasshofba*, a papírgyárba vittek. A szegedi hitközség tagjai *Markovics Zsolt* főrabbi vezetésével

(folytatás a 4. oldalon)

Wiesel megdöbbenő vallomása

Wiesel első, leghíresebb regénye, Az éjszaka zavarba ejtő, eddig ismeretlen héber verziójában a szerző vádiratot fogalmaz Isten ellen a holokauszt miatt, kárhoztatja az európai zsidók elpusztításáért az egész „néma” zsidó világot, és beszél a máramarosiak szembeli nehezteléséről is.

A holokauszt túlélői közül sokakat kísértettek olyan gondolatok, mint ebben a kéziratában Elie Wieselt, és a vallásfilozófia is sokat küszködött velük, nem csak zsidók, keresztények is. Tőle magától tudjuk, hogy a hit ellentéte nem a perlekedés Istennel, hanem a közhöz, és Elie Wiesel sosem volt közömbös. Ortodox zsidó szertartás szerint temették el.

„Istenben és a csodákban hittünk és nem a végzetben, és ezt nagyon rosszul tettük. Ha nem így lett volna, sok katasztrófát segített volna megelőzni.” Aztán: „nincs többé Isten az égen és nincs ember lent a földön többé. A világmindenség két részből áll csak: a halál angyalaiból és a halottakból” – olvasható a máramarosi egyetemi archívumából mindössze pár hónapja előkerült szövegben.

Később pedig: „Nem imádkoztam többé és nem beszéltem Istenhez. Dühös voltam rá. Azt mondtam magamnak: Nem érdemli meg, hogy imádkozunk hozzá... Miért magasztaljuk szent nevét? A szenvedésért, amelyet ránk zúdított? Auschwitzért és Birkenauért? Ezúttal nem állunk vádlottként az Ő ítélőszéke előtt, hogy meghozza rólunk az isteni végzést. Most mi vagyunk a bírók, és ő lesz a vádlott. Készen állunk. Rengeteg bizonyítékunk van ellene, eleven dokumentumok, amelyek megrengetik az igazság fundamentumát.”

A hitet gyökeréig megrendíteni kívánó, megrázó sorokat Eliezer Wieselként jegyzi, egy darabig, újságírói és irodalmi karrierje elején, ezt a névváltozatot használta a közelmúltban elhunyt szerző, a zsidó világ egyik legerősebb hangja. Noha már bő fél évszázada, az 50-es évek vége felé keletkezettek, egészen az ideai esztendőig nem ismerhettük ezeket a sorokat. Amíg egy izraeli történész, akit Wiesel bízott meg hatalmas bostoni egyetemi archívumának rendbetételével – itt dolgozott Wiesel 35 éven keresztül – meg nem találta ezt a héber nyelvű kéziratot, a szerzőt híressé tévő Az Éjszaka szövegének „kiegészített” verzióját, amely soha nem jelent meg; a héber fordítás a regény eredeti, francia kiadásából készült.

Wiesel szándéka az lehetett, hogy kiegészíti az azóta számtalan nyelvre lefordított, idézett és ünnepelet könyvét, csinál egy „saját”, önálló verziót az izraeli közönségnek, aztán végül valamiért nem fejezte be ezt a munkát, a kézirat eltűnt a Wiesel-feljegyzések hatalmas tömegében, hozzávetőleg egymillió más dokkumentum között, a héber fordító, Haim Gouri sem tudott a létezéséről.

A szöveg kétségbeesett indulata kiterjed az önáltató, a közösséget nyugtatni próbáló zsidó tekintélyekre is, akik a nácik munkáját segítették „hamis prófétákként”, és az Európán kívüli zsidó közösségekre, akik nem tettek eleget azért, hogy értesítsék a veszélyről a leendő áldozatokat. Máramarossziget nem zsidó lakosságáról is fájdalommal és haraggal beszél, akik szerinte közönyösen vagy inkább elégedetten vették tudomásul egykori szomszédai elhurcolását.

A regénynek azt a változatát, amelyet később Az éjszaka néven ismert meg a világ, részben a nagy francia írónak, François Mauriacnak köszönhetjük. Wiesel Izraelből kiküldött francia tudósítóként ismerkedett meg az akkor már Nobel-díjas Mauriacal, interjú készített vele. Ő bátorította arra, hogy jelentesse meg a jiddisül már kiadott munkát franciául is, és meggyőzte, hogy szerkessze át, és főleg rövidítse le úgy, hogy minél szélesebb közönséghez jusson el, s ennek érdekében a címét is változtassa meg. A tanácsok hasznosnak bizonyultak. A könyvhöz írt előszavában azt kívánta Mauriac, hogy annyian olvassák el Az éjszakát is, ahányan Anne Frank naplóját. És valóban: nagyon sokak számára Wiesel könyve jelentette az első szembesülést a holokauszttal.

Ezt a híressé lett változatot akarhatta újra feldúsítani Wiesel az izraeli olvasók számára: arról, hogy végül miért állt el ettől a szándékától, a kézirat előkerülésekor már egészségi állapota miatt nem tudott nyilatkozni.

Sokan és hosszan neheztelték Wieselt Izraelben, amiért úgy döntött, hogy az Egyesült Államokban telepszik le, bár Jeruzsálem legendás, szintén magyar származású polgármestere, Teddy Kollek lakást is ajánlott neki városában. Élete vége felé Benjámin Netanjahu felajánlotta számára, hogy legyen Izrael köztársasági elnöke: ha elvállalta volna, ciklusa közepén érte volna a halál.

(mazsihisz.hu / Haarec)

A Talmud Dél-Koreában, avagy mitől okosak a zsidók

Dél-Koreában valószínűleg több ember olvasta a Talmudot, mint Izraelben, nagyjából minden háztartásban megtalálható a könyv egy sajátos verziója. A koreaiak ugyanis úgy gondolják, hogy a zsidók a Talmudnak köszönhetően lettek sikeresek, és persze ők is szeretnék megismerni ennek a sikernek a titkát.

Amikor Ross Arbes, a New Yorker munkatársa egy Szöul közelében található iskolában járt, a dél-koreai diákok éppen egy könyvből voltak belemerülve. Arbes meglepetésére a gyerekek a Talmudot, a zsidó törvények 1500 éves könyvét olvasták. Sem a diákok, sem pedig a tanáraik nem voltak zsidók, és még betérni sem szerettek volna, a legtöbbjük még csak nem is találkozott soha zsidóval. Az iskola alapítója szerint ennek ellenére a diákok azzal a céllal iratkoznak be ide, hogy a koreai mellé zsidó oktatásban is részesüljenek.

Az iskola egyik osztályában a tanár pont azt magyarázta a négy és tizenkilenc év közötti hallgatóknak, hogy a zsidók imaszíjjakkal imádkoznak, amelyeket a fejükön és a karjukon helyeznek el. A szíjakra pedig kis dobozokban az egyik legszentebb zsidó ima, a Smá Jiszráél szövege található. A terem ezután gyorsan meg is telt az ima koreai változatát mormoló diákok hangjával. „Azért ismételtetik, hogy megjegyezzék” – világosította fel Arbest Park Hjunjun, az iskola alapítója.

Park Hjunjun a Los Angeles-i Shema Oktatási Intézetben szerezte hebraisztikai tudását. Az intézetet egy koreai tiszteletes hozta létre azzal a céllal, hogy keresztény koreaiakat hozzon Amerikába, akik ott első kézből tanulmányozhatják, hogyan élnek, tanulnak és imádkoznak a zsidók. A tiszteletes teóriája szerint a zsidók oktatási és kulturális hagyományaiknak köszönhetően teljesítenek kiemelkedően különböző területeken, és ha a zsidó szokásokat a keresztények is megismerik, akkor ez előnyükre válhat.

Az iskolában használt Talmud tulajdonképpen egy negyvenoldalas tankönyv, amelyben több a rajzolt illusztráció, mint a szöveg. Ehhez tartozik még egy kétszázötven oldalas munkafüzet, amely a Talmuddal kapcsolatos feladatokat tartalmazza. Park Hjunjun elismerte, nem egészen biztos abban, hogy ez a Talmud megegyezik a zsidók által használt verzióval. „A mi Talmudunk inkább egyfajta történet, amely az életünkről szól” – mondta az iskola vezetője.

2011-ben Jung-szam Ma, Dél-Korea akkori izraeli nagykövete éppen egy izraeli tévéműsorban szerepelt, amikor a riporter meglepetésére hir-

A koreai talmud

telen előkapott egy puhakötésű könyvet, melynek borítóján koreai és angol nyelven a Talmud cím szerepelt egy rajzolt bibliai figura mellett. „Minden koreai családnak van otthon legalább egy példánya ebből a könyvből” – kezdte magyarázni a nagykövet. A koreai édesanyák ugyanis tudni szeretnék, hogyan lett ennyire sok zsidó zseni a világon. A Nobel-díjasok 23 százaléka zsidó, a koreai nők pedig meg szeretnék ismerni ennek a titkát. Ezt a titkot ebben a könyvben találhat meg” – közölte a megdöbben riporterrel.

A nagykövet produkcióját követően Izraelben cikkek sorozata jelent meg az esetről. A Ynet hírportál szerint például Dél-Koreában többen olvasták a Talmudot, mint Izraelben, vagy legalábbis több embernek van legalább egy példánya belőle. A Jewish Magazine elnevezésű portál viszont azon a véleményen volt, hogy a koreaiak rajongása a Talmud iránt csak egy feleslegesen felfújott történet. Egy Mostly Kosher nevű blog szerzője pedig megkérdőjelezte, hogy a koreaiak Talmudja azonos lenne a zsidó Talmuddal. Ezzel nem is nagyon lőtt mellé.

A Dél-Koreában népszerűvé vált Talmud ugyanis nem az eredeti könyv fordítása, hanem egy New York-i rabbinak, Marvin Tokayernek a Talmudról írt összefoglaló munkája. Tokayer rabbi 1968-ban Tokióba költözött, hogy a városban egyre gyarapodó amerikai zsidó üzletemberek és családjaik alkotta közösség rabbija legyen. Egyszer Hideaki Kase japán író látogatott el hozzá, a találkozásuk alatt a rabbi rengeteg telefonhívást bonyolított le, és különféle ügyekben adott tanácsokat híveinek. Amikor Kase megkérdte tőle, hogyan tud megbirkózni ennyiféle problémával, Tokayer azt felelte neki, hogy a Talmudot tanulmányozta. Kase erre azt mondta, hogy szívesen megismerné ezt a könyvet, és Japánban másokat is érdekelhet.

Kase ajánlott is egy kiadót, ahol Tokayer rabbi egy szerkesztő, egy gyorsíró és egy fordító segítségével készítette el a Talmud japán nyelvű változatát, amelyben összefoglalta a könyv bölcsességeit, kiegészítve a talmudista rabbi biográfiájával és különböző történetekkel. A japán nyelvű könyv végül „5000 év zsidó bölcsesség: a Talmud szentírás titkai” címmel jelent meg 1971-ben, és nagyjából félmillió példányt adtak el belőle. A rabbi később még több könyvet is írt japán kiadók számára, többek között a Tóráról, a zsidó oktatásról és a zsidó humorról.

Néhány évvel a könyv megjelenése után Tokayer barátai Dél-Koreába látogattak, és a rabbi nagy meglepetésére egy, az övéhez gyanúsan hasonló könyvvel tértek haza. Azt nehez megmondani, hogy pontosan hogyan került az 5000 év zsidó bölcsesség Dél-Koreába, de valószínűleg az 1970-es években aranykorukat élő kalózkönyvek egyikeként jelent meg a koreai könyvpiacra. A kötet legkorábbi ismert kalózkönyvadását 1974-ben nyomtatták Dél-Koreában. A koreai Talmudnak csak a 2000-es évek második felében jelent meg hivatalos változata, amikor a Shema Oktatási Intézet mögött álló Jong-szu Hiun tiszteletes újra kiadta a művet, immáron Tokayer rabbival egyeztetve.

A rabbi alig akarta elhinni Ross Arbesnek, hogy az általa majd 45 évvel ezelőtt Japánban írtak ilyen népszerűvé váltak Dél-Koreában. Pedig ez volt az a könyv, amelyet a dél-koreai nagykövet lelkesen mutogatott az izraeli tévéműsorban, és ebbe a könyvbe mélyedtek bele a diákok a Szöul közeli iskolában is. Így történt, hogy Marvin Tokayer rabbi tudtán kívül egy egész mozgalmat teremtett meg tőle több ezer kilométeres távolságból.

(New Yorker, fordította: Ádám Péter)

www.akibic.hu

Megemlékezések a 72. évfordulón

kádist mondtak az elhunytak emlékére, ezt követően köveket helyeztek el hitük szerint a velük gyászolókkal együtt. Az emlékoszlopnál megtartott ünnepségen jelen volt Nagy Sándor alpolgármester, koszorút helyezett el a Kormányhivatal, Szeged Megyei Jogú Város, Mórahalom Város, az MSZP, a DK, a Fidesz, a KDNP, a MEASZ képviselője, a Mazsihisz és a Szegedi Zsidó Hitközség, valamint a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság és Izrael Állam Dél-magyarországi Konzulátusa vezetője. Műsort a Szeged Városi Fúvós Kamaragyűttes és Fekete László, a Dohány utcai zsinagóga főkántora adott.

A megemlékezés az Új Zsinagógában a főbbi ünnepi istentiszteletével folytatódott, ahol Fekete László főkántor énekelt zsoltárokat. Az önkormányzatot Joób Márton MSZP-s képviselő, a társegyházakat és a tudományt Zakar Péter egyháztörténész, a Gál Ferenc Főiskola dékánja képviselte beszédével. A zsinagógai események a Mártíremléktáblánál és a Holokausztmenóránál az önkor-

mányzat és a hitközség koszorújának elhelyezésével és a közösség közös kádisával zárultak.

L. A.

Debrecen

A Monostorpályi úti temetőben az emelvényen foglaltak helyet a holokausztúlélők, valamint Komolay Szabolcs alpolgármester, Majoros László nyugalmazott ezredes, a MEASZ debreceni szervezetének alelnöke, Deutsch Péter rabbi és Kerekes Béla főkántor a Bethlen térről, Balogh Barnabás, a Magyar Református Szeretetszolgálat lelkesítője, Horovitz Tamás, a DZSH elnöke, a Mazsihisz-alelnöke.

A meleg ellenére számos emlékező jelent meg a temetőben. A helybeliek mellett elszármazott, sőt még Amerikában élő hitestvéreinket is láthattunk a hőség miatt felállított sátor alatt.

Arra, ami a második világháborúban történt, nem lehet magyarázatot találni – mondta Komolay Szabolcs alpolgármester. Felidézte, hogy 160

évvél ezelőtt néhány zsidó család Debrecenben egy fejlődő közösséget hozott létre. A holokausztnak azonban a megyeszékhelyen is sokan estek áldozatul. 12 ezer zsidót vittek el gettóba, munkaszolgálatra, de mindössze csak hatezren tértek haza. Azok a zsidó debreceni polgárok,

Csepel: Ábel Attila alpolgármester (Somfai Sándor fotója)

akik megmenekültek a borzalmaktól, és akik közül néhányan még ma is itt vannak közöttünk, megmutatják nekünk, hogy van remény és hit még abból a kilátástalan helyzetből is, amiből ők visszatértek – emelte ki az alpolgármester.

A debreceni gyökerekkel rendelkező Deutsch Péter hangsúlyozta: nem sikerült Hitler terve, nem

tudták megsemmisíteni a zsidó népet. Azonban emlékezni és harcolni kell azért, hogy ilyen embertelen népirtás ne történhessen meg még egyszer, sem a zsidósággal, sem más népcsoporttal. Ellen kell állni a fanatizmusnak – tette hozzá.

Béke és remény. A mi feladatunk hirdetni és tenni érte, hogy béke legyen a földön és remény, hogy biztonságban tudjunk élni, felnevelni gyerekeinket – mondta a rabbi.

Kerekes Béla főkántortól az ilyenkor szokásos imákat az emlékezők meghatottan hallgatták.

Majoros László nyugalmazott ezredes mártírhalált halt katonákra emlékezett. Kiemelte, hogy a kormány milyen nagy gondot fordít a zsidó temetők és sírok gondozására.

A gyászolók Somogyi László holokausztúlélővel közösen elmondták a kádist.

Ezután Horovitz Tamás elnök egy szál virággal köszöntötte a rendezvényen megjelent túlélőket, bízva a további találkozásokban.

Végül a megemlékezők Deutsch Péter rabbi közösen mondtak gyászimát az apafai lőtérrel kivégzett munkaszolgálatosok sírjánál.

(folytatjuk)

IZRAELI SZÍNES

Botlásgátló cipő

Az édesapja ihlette *Jonathan Manor* egyik találmányát, a B-cipőt, amely olyan stabilá teszi a mozgást, hogy viselője nem fog benne elesni – tudtuk meg a jspace.com tudósításából.

Manor biomechanikai mérnökként dolgozik, és nagyon aggódni kezdett idősödő apjáért, aki sok millió más idős emberhez hasonlóan egyre többször esett el járás közben. Manor elhatározta, megoldást talál a problémára.

A feltaláló orvosokkal és fizioterapeutákkal kezdett együtt dolgozni, és azt a teóriát állította fel, hogy idősebb korban az ember veszít az érzékeléséből, és ezért képtelen azokat az apró korrekciókat végrehajtani mozgás közben, amelyek megakadályozzák az esést.

Előkereste egy általa tervezett régi tornacipő modelljét, és annak a sarkát alapul véve, kifejlesztett egy

olyan rendszert, amely elhárítja az idősök járásából fakadó veszélyeket. A munkában Abraham Stamper és Aharon Shapiro elektromérnökök voltak a segítségére.

„Az általunk fejlesztett prototípusok akár életeket is menthetnek” – mondta Stamper arról a modellről, amelyet 6 éven át készítettek.

Azt is elmagyarázta, hogyan működnek a B-cipők. A fő elektronikai mechanizmust a saroknál helyezték el, a talpészbe pedig nyomásérzékelőket és újratölthető elemet építettek be. „Az érzékelő feltérképezi, hogy a nyomásközpont még megfelelő támaszt nyújt-e a testnek. Ha néhány tizedmásodpercig nem érkezik megfelelő válasz a cipő viselőjétől, a cipő 5–7 centit kezd ellenkező irányba mozdulni, amíg az illető vissza nem nyeri az egyensúlyát.”

Nem kell felügyelőnő a mikvékben

Egy vallásos nőkből álló csoport hároméves küzdelme ért véget az izraeli legfelsőbb bíróságon, ahol az állam képviselői bejelentették: a nők ezentúl autonóm módon, vagyis felügyelőnők nélkül is megmeríkezhetnek a mikvékben.

A legfelsőbb bíróság és az állam döntött, de az ortodox rabbinátus közölte, hogy véleményük ebben az ügyben nem változott, mindezt csak rájuk kényszerítették az állami szervek.

A „Hagyjatok nyugodtan elmerülni” nevű mozgalom képviselőjében az Itim szervezet fordult a bírósághoz a felügyelőnők nélküli mikvékért, mert a vallásos nők ezen csoportja sértőnek tartotta a felügyelőnők magánügyekben turkáló kérdéseit, főként mivel a halacha egyáltalán nem követeli meg az ellenőrző személyzet jelenlétét a rituális fürdőkben.

A hagyományörző és vallásos nőknek – ha éppen nem állapotosak – havonta el kell látogatniuk egy mikvébe. Évek óta folyik a mikveháború az Izraelben egyre nagyobb teret nyerő nem ortodox vallási irányzatok és a hivatalos ortodox állami rabbinátus között, mert a reform és a konzervatív zsinagógák hívei saját irányzatuknak megfelelően kívánják használni a közpénzekből épített mikvéket.

Izraelben elvileg minden hivatalosan, vagyis az állami rabbinátuson házasságú nőnek legalább életében egyszer, esküvője előtt kötelező elmerülnie a rituális fürdőbe. A mikve azonban igen népszerű intézmény a nem vallásos, de olykor még a vallásos nők körében is – jelentős részben éppen a magán-szférába behatoló felügyelőnők miatt.

Dupla esély a lombikbábiknak

Egy Izraelben kifejlesztett módszerrel valószínűleg kétszeresére növelhető a sikeres lombikbábi-kezelések száma – írja az MTL.

Egy helsinki termékenységi konfe-

rencián tartott előadás egy új-zélandi vezetési nemzetközi kutatás alapján leszögezte, hogy a méhszövet előzetes stimulálásának módszerével végzett embrióbeültetések jelentősen

megnövelték, akár megduplázták az embriók beágyazódásának valószínűségét.

Az új-zélandi kutatók nyolc kísérlet során összesen több mint ezer esetet vizsgáltak, és arra a következtetésre jutottak, hogy ha a nőknél a beültetés előtt elvégezték az Izraelben kidolgozott eljárást, akkor jelentősen megnőtt az esélyük az embriók megtapadására, a kisbabák kihordására. Az esély kezelésenként átlagosan 9 százalékról 14–28 százalékra nőtt.

A módszert mintegy öt évvel ezelőtt dolgozta ki Izraelben *Amihaj Baras* professzor, a rehovoti Kaplan kórház lombikbábiosztályának akkori vezetője. Kollégái eleinte kételkedve fogadták ötletét, azonban az eredmények magukért beszéltek, és Izraelben azóta elterjedt az általa javasolt orvosi eljárás.

Baras véletlenül fedezte fel, hogy a méh falának előzetes felsértése segíti az embriók beágyazódását, amikor olyan nők méhébe ültette be a lombikban fejlődésnek indult embriókat, akiknél előzőleg biopsziával keresték a terméketlenség okát, és a biopszia mintavételéhez felkarcolták méhük szöveteit.

A kutatók szerint a „karcolásos módszer” mesterségesen gyulladást idéz elő a méh falán, ami új sejtek képződéséhez és egyenlőtlenebb felülethez vezet, megváltoztatja a nyálkahártyát, és ezzel elősegíti a beültetett embriók beágyazódását.

Egy viszonylag egyszerű, altatás nélkül végrehajtható beavatkozásról van szó, amelyet az embrió fogadása előtti hónapban háromszor végeznek el. *Slomo Mesiah* professzor, a módszer egyik híve általában csak legálább két sikertelen lombikbábi-kísérlet után javasolja a kellemetlen eljárást alkalmazását. Izraelben az egészségbiztosítók két megszületett gyermekig fizetik a termékenységi kezeléseket, és ezért a nők számos alkalommal próbálkozhatnak a teherbe esséssel. Mesiah professzor beszámolt olyan esetről, amikor húsz sikertelen beültetés után a karcolásos módszerrel huszonegyedszerre jött létre a terhesség.

Ugyanakkor az új-zélandi kutatók hangsúlyozták, hogy a vizsgált esetek száma egyelőre csekély, az eredmények még nem egyértelműen bizonyítottak, és ezért óvatosan kell kezelni a módszer sikerét.

Apák szülési szabadságon

Hat nap fizetett „szülési” szabadságot garantál az izraeli apáknak a Kneszetben nemrégiben megszavazott törvény.

A minden munkáltató által kötelezően megadandó hat nap szabadságot a gyermek születésének napján és az azt követő öt napon garantálja a jogszabály, azzal az indoklással, hogy az apák is jelen lehessenek az új gyermek érkezésének első időszakában.

Eddig a szabadságot kérő friss apáknak a munkaadók jóindulatára kellett hagyatkozniuk, ha ezekben a – kutatások szerint a jövőbeni családi munkamegosztás szempontjából is kritikus – napokban együtt akartak lenni az édesanyjával és gyermekükkel. A hat nappól három betegszabadságnak számít, hármát pedig az éves szabadság napjaiból fognak levonni, de nem kötelező minden nap felhasználása: az apák le is mondhatnak „szülési” szabadságukról vagy annak egy részéről.

Izraelben a nyugati világ adataihoz képest szokatlanul magas a termékenységi arányszám. Ez a mutató a helyi központi statisztikai hivatal 2014-es táblázata szerint 3,08, ami azt jelenti, hogy a szülőképes korú izraeli nők átlagosan három gyermeket hoznak világra.

Izraelnek tetszik Theresa May

Az új brit miniszterelnök, Theresa May a Haarec című izraeli lap szerint „a brit történelemben valószínűleg a leginkább zsidóbarát kormányfő”. A párizsi zsidó célpontok elleni terrortámadások után *Je Suis Juif* feliratú táblával kiállt a zsidó közösség mellett, és kijelentette: „zsidó polgártársaink nélkül Britannia nem lenne Britannia”. Belügyminiszterként eltöltött hatéves szolgálata során pedig határozottan fellépett az antiszemita gyűlöletkampányok és a radikális muszlim hitszónokok ellen.

May két évvel ezelőtt járt Izraelben. Látogatása után a Konzervatív Párt Izraeli támogató tagjai előtt azt mondta, hogy a Hamasz, a Hezbollah, az ISIS és Irán jelentette fenyegetésekkel szemben Izraelnek „fenn kell tartania erős védelmi és biztonsági képességét, és szükséges tudnia kell azt haladéktalanul alkalmazni is”. Ugyanezen a rendezvényen hangsúlyozta, hogy a palesztinok számára biztosítani kell az egyenlő polgárjogokat, mert „enélkül nem lesz tartós béke és igazságosság a térségben”.

Eric Pickles konzervatív Izrael-barát parlamenti képviselő szerint Theresa May olyan politikus, aki nem tesz üres ígéreteket, és Izrael bízhat benne, hogy kritikus pillanatokban May nem fogja cserbenhagyni a zsidó államot.

„Belügyminiszterként eltöltött hat éve során bizonyította, politikustársainál sokkal felkészültebb arra, hogy a Nagy-Britanniát és a brit zsidókat fenyegető veszélyekkel szembeszálljon” – írta May kinevezéséről a londoni *Jewish Chronicle*.

May emellett személyesen kiállt a kóser vágás mellett is, amelyet ultraliberális és állatvédő csoportok Európa számos országában be akarnak tiltatni.

Ami a Brexitet illeti, az új brit miniszterelnök reméli, hogy országa pozitív tárgyalásokat tud folytatni az Európai Unióval a közösségből való távozásról, de időre van szüksége a felkészüléshez. Erről Theresa May telefonon tájékoztatta *Jean-Claude Junckert*, az Európai Bizottság elnökét.

Jeruzsálem utcáin tanít arabul egy palesztin lány

A járókelőknek ad arabnyelvecskéket egy fiatal palesztin lány a jeruzsálemi utcákon. Egy tízperces villámóra 10 sékelbe, vagyis nagyjából 730 forintba kerül, a valódi célja azonban nem a pénzszerzés, hanem a béke.

lány kikérdezte, mehetett is tovább a dolgára.

A rabbit nagyon lenyűgözte a lány leleményessége, és azon sem csodálkozna, ha tizenöt év múlva ez a kis-lány egy arabnyelviskola-hálózatot üzemeltetne országshere. De Salkin

Jeffrey Salkin rabbi éppen Jeruzsálem Emek Refaim negyedében sétálgatott, amikor megpillantott egy fiatal palesztin lányt, aki tízperces arabórákat adott 10 sékelért, azaz kb. 730 forintért. A rabbi úgy gondolta, hogy nem hagyhatja ki ezt a lehetőséget, és beült a lányhoz egy rövid arabóra. Az óra abból állt, hogy kapott egy lapot arab szavakkal, megtanult néhány alapvető kifejezést, és miután a

még az innovatív ötletnél is fontosabbnak találta, hogy az óra valódi célja nem is a pénzszerzés volt, hanem hogy közelebb hozza a békét az izraeliek és a palesztinok között. A lány ugyanis úgy gondolja, ha minél több zsidó csak egy kicsit is megtanulna arabul, akkor egy kicsivel több esély lenne a két nép közötti megbékélésre.

Rendhagyó búcsú Somló Tamástól

Eddigi szokásunktól eltérően nem a rabbi beszédét közöljük (az a Mazsihisz honlapján olvasható), hanem a neves újságíró, Léderer Pál derítivel is áttitott, megható, a család nevében elhangzott búcsúztatóját.

Amikor Somló Dani megkérdezte, ahogy mondta, a család nevében, hogy mondanék-e pár szót Tomi búcsúztatásán a nem zenész barátok nevében, az első gondolatom az volt, hogy de hát úgysem lesz ott...

Aztán negyvennyolc órán át írtam ezt a pár mondatot. Szerintem Tominak, ha itt lenne velünk, tetszenének...

Mellesleg egyszer, nagyon régen, amikor még szó sem volt betegségről – pláne erről az abszurd fellépéséről –, én figyelmeztettem, hogy ha biztosra akar menni, a legjobb, ha maga írja meg a nekrológját...

Nem fogadta meg, mint ahogy a lehető legritkábban fogadott meg bárkitől bármilyen racionális tanácsot.

A racionális dolgokat azt hiszem, unalmasnak találta.

Persze kérdés, hogy kinek mi a racionális.

Az egyik ember kutyát tart – neki kettő, olykor három kellett, mellé egy leguán meg egy óriáspapagáj. Tudom, kedvence volt a „Családom és egyéb állatfajták”.

Az egyik szereti, ha tér van körülötte, Tomi szeretett telehordani mindenféle megismételhetetlen dologgal a tereit.

Imádta a régiségeket, meg a kacatokat is. Főleg ami nagy és nehéz, gondolom én.

Már Lénánál sem lehetett igazán port törölni. A Honvéd utcai kis földszinti udvari lakásban pedig, ahova a varsói intermezzo után költözött Évával és fiukkal, Dáviddal, az első bútorok egy hatalmas, aranyozott portáltükör volt, amit állandóan kerülni kellett, s alighanem a királyi palota számára rendelték. Úgy tudom, később valahol sikerült elveszítenie.

De szerzett helyette kandallót, harmóniumot, orgonát, több pianót – egy Bösendorfer versenyzongorát nyilván senki sem lett volna hajlandó felcipelni a lift nélküli ház harmadik emeletére, ahol az utolsó lakása volt.

Gyűjtőszendevélye az emberekre is kiterjedt: ellenállhatatlan charme-jának négy asszonyt – Lénát, Évát, Katát és Gyöngyvért, alias Csuflákot – és összesen négy nagyszerű gyermeket köszönhetett: Dávidot, Danit, Palkót és Lilit. Imádta őket, mint ahogy ők is viszonzajongtak rendkívüli apjukért. Teher alatt nő a pálma.

Tomi igazi társasági lény volt, és akkor érezte elemében magát, ha zajlik az élet és sok ember veszi körül: családtagok, barátok, a barátok családtagjai. Igazán jó gyerek és hűséges testvér volt. A most 101 esztendő máját csak a legeslegutolsó hetekben nem látogatta, máskor, ha csak tehet-

te, felugrott hozzá a Baross utcai lakásba, felolvasta neki a napilapokat.

Tomni nem készült a halálra. Tele volt tervekkel. Leginkább még egy szuper LGT-koncertről álmodozott.

Közös terveink is voltak. Tavaly ilyenkor például még azal állt elő, hogy kerekedjen fel az egész társaság, gyerekekkel, asszonyokkal, és irány Izrael – mert ott annyira jó. Ősi is, meg modern is. És otthon érzi magát az ember. Nem alijáznai akart, csak kiruccanni, bulizni egyet családdal, barátokkal Ereben, jókedvű, büszke zsidó fiatalokkal dumálni, feltöltődni a dinamizmusukkal, és hazajönni és elmesélni, hogy mit kéne itt is úgy csinálni, mint ott.

Meg Amerikába is el akart menni még. Oda is akkora trupp, hogy legalább két lakókocsit megtölthessen a társaság. A nyugatitól a keleti partig, naná.

Amerikát Tomi az utolsó percig az elpasszolt nagy lehetőségnek gondolta.

De voltak szerényebb terveink is, Léna, Pici meg az „ille-gális sejt” többi soros szülinaposainak megünneplése, bográcsos Kisecseten. Elhítette magával, és mi is hinni akartunk benne, hogy nem olyan nagy a cöresz, hogy... kihullik a gitár a kezéből...

Talán majd a gyerekek beváltják az álmokat, és küldenek sok sms-t Tominak oda fel, tudósítva az élményeiről.

Nem volt szó róla, hogy abbamaradnak a cirkuszfesztivál-látogatások, ahol a Tomi volt a világ legboldogabb arca, hogy nem lesznek többé kollektív spagettizabálások nála és whiskyzések a Papánál, hogy nem viszi többé korizni a kölköket, nem állít be minden vendégségbe kamionnyi süteménnyel, felede, hogy vele együtt majdnem mindenki bajlódik már a cukrával.

Nem volt szó róla, hogy többé nem osztja meg velünk álmait és élményeit, nem dicsekszik el a fiúk és Lili sikereivel. Nem volt arról sem szó, hogy nem lesznek koncertek, ahova mindannyiunkat bevisz, persze ingyen, nem lesznek egymásba érő haknik, új dalok, koncertek, lemezek...

Nem volt arról sem szó, hogy többé nem halmoz el mindenkit ajándékokkal, nem osztogatja el mindenét, hogy nem költi másokra az utolsó utáni fillérjeit. Nem volt szó róla, hogy eltűnik a világ legönzetlenebb alakja.

En speciel adósodnak érzem magam. És fáj, hogy tudom: ez most már így is marad. Szeretném hinni, hogy nem csak én érzek így.

Elment egy nagy ember! Egy igazi mensch! Jól írta Presser Gabi: Tomi nélkül vacakabb lett a világ.

Rendkívüli tehetség volt, nagy szórakoztató, igazi showman – de olyan, aki bár tisztában volt vele, hogy millióknak

szerez örömet, úgy tartotta, hogy a show-bizniszen kívül is van élet.

Artúr rivaldafényre termett, de a színpalak mögött, az árnyékban is észrevette és szerette az embert. Mert érdekelt a világ, érdekelték az emberek. Imádott olvasni, rajongott a történelemért, naprakész volt kül- és belpolitikában, és – ezt meggyőződéses baloldaliként mondom: – ő volt az egyik utolsó mohikán. A rendszerváltás utáni balliberális oldal sokat köszönhet neki, és nyugodtan kimondom: ők is adósai maradtak.

Somló Tamásnak akkora szíve volt, hogy egy fél országnak elég lett volna – és igen: sokkal jobb, emberibb, vidámabb, élhetőbb lenne ez az ország, ha hasonlítana rá. A Doktor Somló Tamásra.

Pár hete, mikor már járni is nehezebbre esett, a kérdésre, hogy mire vágyik, nagyon halkán azt mondta: egy kis erőre. Szerény volt, amikor fél évszázada megismerkedtünk, és szerény maradt utolsó percéig. Nem igazság, hogy nem kapta meg azt a kis erőt!

Drága Tomi, jelentem: egy ország gyászol, s mintha egy pillanatra megvalósult volna, amiről álmodtál – a hír, hogy most tényleg elvesztél, a virtuális térben mindenképpen tűzszünetet teremtett. Nincsenek illúzióim, hogy ez tartós marad, de Neked legalább már nem kell dühöngened az állandósulni látszó polgárháborús állapotok miatt. Nem kell, mint meséled, gyerekkorod óta nap mint nap a holokausztal együtt élned. Nem kell aggódnod, hogy megismétlődik a történelem. Aggódunk majd mi helyetted, s talán, remélem, teszünk is, hogy ne történhessen meg. A cselekvésben hiányozni fogsz. Nagyon.

Jelentem: konszenzus van abban, hogy te voltál a magyar zenei élet egyik legeredetibb, legtehetségesebb, legsokoldalúbb és mindenképpen a legtermészetesebb, legősztébb, leglazább alakja. Semmi trükk, semmi póz, semmi máz – ez volt a te trükköd. Szuperlatívuszokban írunk rólad a lapok, csak szépet és jót mondanak rólad pályatársaid. Számos rajongód tegnap a Tabánban veled emlékezett rád. És ez így van rendjén.

Tomikám, mindenki tudja, hogy mindig mindenhol el-késtél, ha lehet mondani, ez volt az egyik márkavédjegyed – de az ég szerelmére, ezúttal miért kellett annyira sietned?

De jó lenne azt játszani, hogy ez is csak egy búcsúkoncert, amit követ majd még számos... mert tényleg annyi mindent nem szeretted még...

Isten veled, édes Tamás! Remélem, vigyáznak rád az angyalok!

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Görögország

A Krétára látogató turisták a jövőben mobiltelefonon is megismerkedhetnek a sziget több mint kétezer

meg Szimon Petljura egykori politikus halálának évfordulójáról. Petljurát súlyos felelősség terheli az első világháború után szélsőséges

Az Etsz Hajim zsinagóga Chánián

éves zsidó örökségével. A kanadai és az izraeli nagykövetség kezdeményezésére létrehozott rendszer ismerteti a kezdeteket, a krétai zsidók tragédiáját és a Chánia városában újjáépített Etsz Hajim zsinagóga történetét. 1944 júniusában a náci görög és olasz foglyokkal együtt 265 hittestvérünket akarták hajón Athénbe, a végső megoldás első állomására szállítani. Egy brit tengeralattjáró azonban elsüllyesztette a Tanaist, s az utasok a tengerbe veszttek. Krétán 1881-ben mintegy 650, 1941-ben már csak 370 zsidó élt, akiknek túlnyomó többsége Chániában lakott. A második világháború alatt és a későbbi földrengések során a szigeten lévő öt zsinagóga megsemmisült, de az Etsz Hajim templomot 1996–99 között újjáépítették. Szaloniki és Ioánina zsidó örökségéről korábban már megjelent mobiltelefonos ismertető, de azok egyelőre csak az Apple alkalmazásában érhetők el.

nacionalista csoportok által rendezett pogromokért, amelyeknek mintegy 50.000 zsidó esett áldozatul. Családja tizenöt tagjának meggyilkolása miatt érzett fájdalmában Solom Schwartzbard zsidó fiatallem-

Edward Dolinsky elnök

ber ölte meg a politikust 1926-ban Párizsban. Az elmúlt két évben felgyorsult a náciakat kiszolgáló, szovjetellenes ukrán vezetők rehabilitációja. A Nemzeti Emlékezet Intézet igazgatója bejelentette, hogy utcát

kívánnak elnevezni Sztepan Banderáról és Roman Suhevicsről, akik együttműködtek a megszállókkal a zsidók kiirtásában és más gaztettekben. Edward Dolinsky, az ukrán zsidó szervezetek föderációjának elnöke és Efraim Zuroff, a Simon Wiesenthal Központ igazgatója tiltakoztak az ukrán hatóságoknak a zsidó közösség érzékenységét sértő és a bűnösöket tisztára mosó intézkedései ellen.

Mianmar

Az egykori Burma gazdasági és pénzügyi központjában, Rangunban az ottani örökségvédelmi hivatal a Musmeah Jeshua zsinagóga épületét a nemzeti kulturális örökség részének nyilvánította. Az emléktábla ünnepélyes felavatásán a zsidó közösség tagjai mellett a helyi hatóságok, a muzulmán, a buddhista, a keresztény és a bahái felekezetek képviselői, valamint több diplomata is

megjelent. A zsinagóga 1893–96 között épült egy 1854-ben fából készült templom helyén. A második világháború előtt 2500 zsidó lakosa volt az országnak, számuk a japán megszállás, majd az 1962-ben történt katonai hatalomátvétel után jelentősen csökkent. Jelenleg mintegy húsz zsidó él az országban. A közösség vezetője évtizedeken át Moses Samuels volt, aki őrizte a templomot, fogadta a látogatókat, és gondozta a temetőt. Halála után fia, a 33 éves Sammy Samuels folytatja tevékenységét, aki elvégezte a New York-i jesiva-egyetemet is.

Koszovó

Az izraeli Haarec napilap szerint a balkáni országban tárgyalások kezdődtek a zsidó közösség vezetői és a helyi hatóságok képviselői között egy zsinagóga vagy egy közösségi központ létesítéséről. Ines Demiri, a külügyminisztérium mun-

katársa, Votem Demiri hitközségi elnök lánya kijelentette, hogy elsősorban egy közösségi házat szeretnének Prizren városában alapítani, ahol az ország mintegy hatvan zsidó lakosának többsége él. Hangsúlyozta, hogy a szomszédos Macedónia fővárosában, Szkopjében működő holokauszt-émlékhely jelenthet példát, ahol rendszeresen tartanak közösségi rendezvényeket is. Koszovó 2008 óta független ország, és az Európai Unióhoz kíván csatlakozni. A második világháború előtt mintegy 550 zsidó élt a korábban Jugoszláviához tartozó területen, akiknek többsége a soa áldozata lett. 1991-ben 120 hittestvérünk élt a tartományban. A szerb anyanyelvű zsidók maradéka az 1999-ben kitört háború során elhagyta a muzulmán többségű Koszovót, csak az albán nyelvet használók maradtak ott.

Kovács

A Musmeah zsinagóga Mianmarban

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentall.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Húvös Katalin fogtechnikusi mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfelerősítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhöz megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, (III. em. 312-es üzlet), a II. és VI., kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. 06-20-522-5690.

Kastélyok berendezéséhez vásárolok festményeket, ezüsttárgyakat, étkészletet, cukordobozt, tálcát stb., Kovács Margittól kerámiákat, herendi porcelánokat, régi álló-, fali-, asztali órákat, bútorokat, márványszobrokat stb. Teljes hágyatéért első vevőként a legmagasabb árat fizetem készpénzzel. Értékbecslés díjtalan. 06-20-280-0151.

Sar-El önkéntes programunk ősszel és télen is folytatódik, gyere velünk te is segíteni! Csoporthoz indulnak szeptember 11-én, október 30-án, november 10-én, december 11-én. Információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy az Izraeli Kulturális Intézetben minden kedden, 16-17 óra között.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Életjáradéki szerződést kötne egyedülálló, idős személlyel fiatal zsidó pár megbízható anyagiakkal. Jellege: Gondtalan aranykor. Elérhetőségek: +36-70-360-3559, maccabi9@hotmail.com

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkedése a 06-(40)-56-56-56-os

kékszámán.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondai Kft., www.mondai.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Berlin – a megtévesztés olimpiája

A XI., Berlinben megtartott Nyári Olimpiai Játékokat a történészek a németországi nemzetiszocialista hatalomátvétel konszolidálásának tartják. Majd pár héttel a játékok befejezése után a Nemzetiszocialista Német Munkaspárt birodalmi kongresszusán elfogadják a faji törvényeket.

Az első világháborúból vesztesként kikerülő Németország 1920-ban és 24-ben nem kapott meghívást az olimpiákra. Az 1936-os olimpia esély volt számára arra, hogy az ország a háború után visszatérjen a jó útra. De a náci hatalomra kerülése és ideológiája veszélyeztette a megrendezés lehetőségét. Hitler tudatában volt annak, milyen hatalmas propagandalehetőség van egy olimpia megrendezésében. A világnak látnia kell, hogy az ő vezetése alatt békeszerető, szociálisan igazságos, gazdaságilag feltörekvő ország lett Németország. Ezekért a célokért a

Führer mindenre képesnek mutatkozott: minden fajú, vallású sportolót elfogadott. Németország kötelezte magát, hogy nem zárak ki a részvételből zsidó állampolgárokat. De ez hazugságnak bizonyult, mert végül is csak egyetlen „félzsidó”, az ezüstérmes szerző Helene Mayer vívónő lehetett a német csapat tagja. (Akit éppen a magyar zsidó Elek Ilona győzött le – a szerk.) Volt olyan zsidó versenyző, akit hazug indoklással – állítólagos sérülése miatt – nem engedtek elindulni.

Az olimpia előtt eltűntek a berlini utcaképből a korábban sok helyen kifüggesztett „Zsidóknak tilos!” feliratú táblák. A hírheft náci lapot, a Stürmert, csak pult alól lehetett az olimpia három hete alatt beszerezni.

A fasiszta Horst Wessel dal helyett a divatos swing egész testet megmozgató ritmusát és dallamát viszi a szél a hangszórókból az utcán jövők-menők fülébe.

A négereket nem szabad megsérteni! – adja ki a meglepően hangzó új utasítást a Birodalmi Sajtókonferencia az olimpiai játékok idejére szóló érvényességi hatállyal.

A rendszer mindent elkövet azért, hogy a versenyek zökkenőmentesen bonyolódjanak le. Leni Riefenstahl filmrendezőnő patetikus hangnemből, gigantikus költséggel örökíti meg a husz nap történéseit.

A berlini közlekedési vállalatok az olimpia idején rekordmennyiségű utast, 62 millió főt szállítanak. A náci lenyűgöző benyomást akarnak kelteni a világ minden tájáról összesereglett sportolóknak és a sport iránt érdeklődő közönségben. Ezért is találták ki az olimpiai lánggal való fátylós futást és ünnepélyes megérkezést az Olimpiai Stadionba. Gazdag kulturális programot, érdekes éjszakai életet kínálnak a vendégeknek. A huszas években a szórakozás szempontjából valóság volt az ezerarcú Berlin, de a régi kínálat és hangulat a harmincas években már nem létezett, csak az olimpia husz napjára próbálták feltámasztani azt, amit aztán a játékok befejeztével a Birodalmi Kulturális Kamara „a nemzet tisztaságára” hivatkozva gyorsan be is tiltott.

Az olimpiai himnusz Richard Strauss komponálta. A csaknem 250 méter hosszú „Hindenburg” léghajó/zeppelin – a világ addigi legnagyobb légi közlekedési eszköze – körözött az Olimpiai Stadion felett, miközben Richard Wagner „A nürnbergi mesterdalnokok” című operájának nyitányát és Liszt „Les préludes” című művét terítették a hangszórók a sportszínház fölé. Bár a náci 1935-ben betiltották a rádióban a „Nigger Jazz”-ként lekezelte zenét, az olimpia idejére engedélyezték a téren is.

Nagy volt az ellentmondás a látszat és a valóság között, de ezt csak kevesen tudták.

Amíg gigantikus tűzijáték kápráztatja el az olimpia résztvevőit az Unter den Linden sugárúton és a pazar fogadás lenyűgözi őket az Állami Operában és a Pergamon Múzeumban, addig nem messze Berlinton, Sachsenhausenban, foglyok irtják az erdőt a tervezett koncentrációs tábor számára. Két héttel a játékok megkezdése előtt 600 szintet és romát telepítettek ki embertelen higiéniai körülmények közé a város szélére.

Goebbels szónoklataiban olyanokat mond, hogy „meg akarjuk ismerni egymást, és becsülni akarjuk a másikat. Hidat építünk egymáshoz, hogy Európa népei megértsék egymást”. A naplójában már másként gondolkodik a fenti beszéddel kapcsolatban: „Nagy propagandatett volt!” – írja magáról elégedetten.

A berlini nyári olimpiai játékok 1936. augusztus 1-től 16-ig zajlottak. A 49 országból érkezett 3961 versenyző sok rekordot állított fel. A hatalmon lévő náci igen sikeresen használták fel a sportrendezvényt propagandacélokra azért, hogy a résztvevők minél pozitívabb képet kapjanak a náci államról.

Amikor Németország megkapta az olimpia megrendezésének jogát, az USA tiltakozott a zsidó és színes bőrű sportolók diszkriminációja miatt, és bojkottra szólította fel a világot. A Fair Play mozgalom kételkedett abban, hogy Berlinben képesek lesznek vállalástól és fajtól független esélyegyenlőséget biztosítani a résztvevőknek.

„Egy olyan rendszer, amely kényszermunkára és tömeges rabszolgaságra támaszkodik, amely háborúra fegyverkezik, hogyan is tudná respektálni a békés sportolókat?” (Heinrich Mann: Konferenz zur Verteidigung der Olympischen Idee am 6. und 7. Juni 1936 in Paris.)

Az USA „Fair Play for American Athletes”-t (fair játékot az amerikai atlétáknak) követelt. Németország számára hatalmas presztízvesztés lett volna az USA távolmaradása. Végül kis csalással ugyan (újabb szavazók bevonásával), de 58:56 arányban az Egyesült Államoknak a berlini olimpián való részvétele mellett kiállók győztek Amerikában. Egyedül csak a Szovjetunió nem vett részt a berlini olimpián.

A náci rezsim a növekvő idegenforgalomból nagy bevételekre számított, és reményeiben nem is csalatkozott.

Rádásul az egészséges test olimpiai eszménye is jól jött a háborúra készülő Németországnak.

„Az olimpia nemzeti feladat” – adta ki Goebbels a jelszót. Egy éven át vándorkiállítás járta be Németországot: filmek, diavetítések népszerűsítették a berlini játékokat. Lelkes tömegeknek demonstrálniuk kellett a Führer és a nép egységét, Németország nagyságát és jelentőségét, elfedve a valódi állapotot.

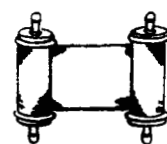
A Hitlerjugendben viszont olyan fenyegető szöveget énekelték, hogy „Nach der Olympiade / schlagen wir die Juden in Marmelade.” (Az olimpia után / a zsidókat behajjítjuk a lekvárba.)

Annak ellenére merték ezt gajdolni, hogy az olimpia idején tilos volt zsidóellenes kijelentést tenni.

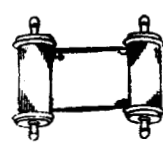
A tetszetős homlokzat mögötti igazság hamarosan nyilvánvalóvá vált a világ számára...

Benyó Marianna

https://de.wikipedia.org/wiki/Olympische_Sommerspiele_1936

IMAIÓK

Templomok	Péntek este Aug 5.	Szombat reggel Aug 6.	Péntek este Aug 12.	Szombat reggel Aug 13.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.00	8.00	19.50	8.00
Alma u. 2.	18.30	9.00	18.30	9.00
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.00	9.00	19.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.30	19.00	8.30
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.50	8.00	19.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
Siófok (Széchenyi út 4.)	19.00		19.00	
N A P T Á R				
Augusztus 4. csütörtök	Támmuz 29.	Jom kippur kátán		
Augusztus 5. péntek	Áv 1.	Újhold. Gyertyagyújtás: 7.54		
Augusztus 6. szombat	Áv 2.	Szombat kimenetele: 9.04		
Augusztus 12. péntek	Áv 8.	Gyertyagyújtás: 7.43		
Augusztus 13. szombat	Áv 9.	Szombat kimenetele: 8.51		
		Sábbát cházon		
Augusztus 14. vasárnap	Áv 10.	Tisá böáv höjt		

Csillagtúra Albániában

2016. szeptember 1-től 8-ig (8 nap/7 éjszaka)

Elhelyezés, ellátás: helyi 4*-os tengerparti szálloda, kétágyas szobák, teljes ellátás. Egyágyas felár: 165 euró.

Utazás: RYANAIR géppel Budapest–Korfu–Budapest útvonalon, menetrend szerinti járáttal (változhat!)

Repülőjegy ára: 75.000 Ft

Részvételi díj: 580 euró, mely tartalmazza a Korfu–Sarande és vissza útvonalon a szárnyashajó költséget, a légkondicionált luxusautóbuszos transzfereket, 7 éjszakai szállást kétágyas szobákban teljes ellátással, a feltüntetett programok belépőjegyét magyarul beszélő idegenvezetővel, Budapestről utazó csoportkísérővel.

Aki utlemondási biztosítást akar kötni, annak csak úgy van rá lehetősége, ha a teljes részvételi díjat befizeti. A biztosítási összeg ennek 1,5%-a, egyszeri 4000 Ft. A szerződés megkötésével a biztosító vállalja, hogy a befizetett összeg 80%-át téríti meg orvosi okirattal igazolt betegségéből adódó utlemondás esetén.

Csoportos poggyász- és balesetbiztosítást indulás előtt, a csoporttalálkozó alkalmával lehet kötni.

Csoporttalálkozó időpontja:

2016. augusztus 9., kedd, 16 óra, helyszíne a Bálint Ház Salom Klubja. A részvételi díj befizetésekor mindenki hozza el azt az úti okmányt, amivel utazni kíván (érvényes kártyás új személyi igazolvány vagy útlevél), mert le kell fénymásolni, mivel a repülőjegy megvásárlásához igazolni kell az utas valódiságát. A csoporttalálkozó alkalmával jelen lesz az utazási iroda képviselője, és minden kérdést fel lehet tenni az utazással kapcsolatban, valamint mindenki megkapja az utastájékoztatót és a szerződést.

Amennyiben valaki egyedül jelentkezik, de szívesen elfogad valakit szobatársnak a kétágyas elhelyezés miatt, azt kérem, jelentkezéskor közölje! Háromágyas elhelyezésre is van lehetőség, de abban az esetben a szobákat póttággal látják el, és nincs külön kedvezmény.

Jelentkezni lehet: Bálint Ház – Salom Klub, Repper Rita: 791-0116, RitaRe@jdc.org, vagy TS TOURS Utazási Iroda: 1089 Budapest, Illés utca 12., +36 (30) 360-5040, www.tstours.hu, info@tstours.hu

Elhunyt dr. Losonci András

Dr. Losonci András belgyógyász főorvos Budapesten született 1934-ben. Az orvosi egyetem elvégzése után 1959-ben kapta meg diplomáját, PhD-jét pedig 1973-ban. Tudós orvos volt, olyan ember, aki szívesen segített mindenkin, aki bajával, betegségével felkereste. Feleségével 59 évet éltek együtt boldog házasságban. 15 évig volt a Szeretkórház igazgató főorvosa, három évig a MIOK elnöke. Kiváló orvos volt és jószágot zsidó ember. Nyugodjon békében.

***

Temetésén *Deutsch László* főrabbi mondott gyászbeszédet, a kántori feladatokat *Fekete László* főkántor végezte. A temetésen megjelent a Szeretkórház jelenlegi igazgatója, dr.

Deutsch Zsuzsanna főorvos és a kórház több dolgozója.

Gyászolják: felesége, Ágnes, fia, Gábor, az egykori barátok, kollégák és azok, akik ismerték, szerették, tisztelték.

Hírek, események

röviden

– **Sámesz kerestetik.** A Hegedűs Gyula utcai zsinagógakörzet felvett hirdet megüresedő sámeszi állására, szeptember 1-jei kezdéssel. Jelentkezni lehet a hegedus@bzsh.hu e-mail-címen.

Dalos séta Seress Rezső emlékére

A Dover Nyelviskola művészetpártoló tulajdonosai „Dalséta” estet szerveztek Seress Rezsőre emlékezve a közelmúltban.

A mintegy harmincfős, fiatalokból és idősebbekből, magyarokból, osztrákokból, kanadaiakból és egyesült államokbeliekből álló társaság felke-

– miközben Seress zongorázott – sokan másokkal dalolták ezeket. *Varga Gábor Vilmos* és a Seress-lakás mostani lakója, *Szathmáry Lajosné*, valamint Seress emlékének önzetlen ápolói is részt vettek a rendezvényen.

A ház belső előtérében nyolc híresség fotója látható, akik ebben a ház-

összeg halmozódott fel, de nem ment el felvenni a pénzt, amellyel dúsgazdag lehetett volna, mert félt a repüléstől. Felesége ezt nehezen viselte, és a házasságuk is megsínylette.

Élete is sok vidámságban és szomorúságban telt. Túlélte a holokausztot, de mint ahogyan sokan mások, feldolgozni talán sohasem tudta. Ez is oka lehetett Seress (Spitz) Rezső tragikus halálának.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével *Sir Kati* színművész, *Rutka Andrea* textilművész, valamint Budapest legismertebb városvédője, *Ráday Mihály*.

Seress Rezső három politikai rendszerben élt (1889–1968): monarchia, Horthy-rendszer, szocializmus. Semmilyen díjat nem kapott sem a Horthy-korszakban, sem a szocializmusban. Leghíresebb dalát közel 100 nyelvre lefordították, zeneileg többször átdolgozták. Egy külföldi film is készült Seress Rezsőről, címe a híres „suicide song”: Szomorú vasárnap.

Egy posztumusz díjat Seress Rezső is megérdemelt.

Szerényi Imre

Seress Rezső sírja a Kozma utcai zsidó temetőben

reste a Dob u. 46/b házat, ahol Seress Rezső élete utolsó szakaszában lakott.

Először *Kováts Kriszta* színművész adott elő egy gyönyörű dalt, amelynek zeneszerzője *Wolf Péter*, szövegírója *Fabri Péter*, a művész nő férje.

Ezt követően a társaság együtt elénekelte Seress Rezső legismertebb szerzeményeit, mint az itthon legnépszerűbb *Szeressük egymást, gyerekek* címűt, a világhíressé vált *Szomorú vasárnapot* (angolul is), valamint a *Ha néha visszaüznék téged, Csak inni, inni, Atutazó vagyok itt a Földön, Fizek, főúr* számokat.

Egy úr felidézte, hogy fiatalon a Rózsakertbe járt szórakozni, és ott

ban éltek. Seress Rezső mellett *Beamer Jenő* dzsessz-zeneszerző, *Szotyori László* festőművész, *Presser Gábor* zeneszerző, *Árva Ágnes* színművész, *Vadas Zsuzsa* énekes, *Orosz János* bázongorista és a jelenleg is ott lakó *Tóth János* operatőr. „Ilyen ház nincs még egy Budapesten. Nemcsak a tehetségek okán, hanem a lakóközösség összefogása is példás” – mondta *Szathmáry Marika*.

Seress Rezsőről máig legendák keringenek. Egyik kevésbé ismert ezek közül, hogy a *Szomorú vasárnap* szerzői jogdíjai számára az USA-ban a lemezkiadó bankszámlát nyitott Seress nevére, amelyen már igen nagy

...és ideje van a nevetésnek

– Gratulálok, Szabó úr, az utóbbi három héten nagyon sokat javult a memóriája.

– Elnézést, de nem Szabó vagyok, hanem Kovács.

– Na látja!

***

– Doktor úr, azt hiszem, új szemüvegre lenne szükségem!

– Az biztos, mert ez egy hentesüzlet!

***

– Tudja, mi jár azért, ha hamisan tanúskodik? – kérdi a bíró a tanútól.

– Persze hogy tudom, egy vadonatúj Mercedest ígérték érte!

Hekkelő nagy Berlinben

Irmela Mensah-Schramm először 1986-ban szakított le egy falragaszt, amely **Rudolf Hessnek**, Hitler helyettesének szabadon bocsátását követelte. Azóta már több mint 100 ezer rasszista szórólapot, matricát és falfriskát távolított el Berlin utcáiról.

„Ha én nem csinálom, akkor ki fogja?” – teszi fel a kérdést **Irmela Mensah-Schramm**, a 70 éves nagymama, aki már 30 éve járja Berlin utcáit és távolítja el a rasszista, idegengyűlölő, neonáci plakátokat, matricákat, szórólapokat és graffitiket, vagyis nagyjából mindent, amit talál. Ha teheti, lekaparja a falakról, villanyoszlopokról, hirdetőtáblákról, ha pedig nem megy, akkor egyszerűen lefújja spray-vel.

A mosolygós, ősz hajú asszonynak már meggyűlt a baja a neonacikkal és a hatóságokkal is, de semmiképpen nem adná fel, hogy megtisztítsa a várost a rasszista propagandától. Dolga pedig akad bőven, eddig már több mint 100 ezer ilyen típusú anyagot gyűjtött össze három évtizedes tevékenysége során. Ezek most éppen az Antiszemita és Rasszista Falragasztók 1880-tól napjainkig című kiállításán láthatók a berlini Német Történelmi Múzeumban. Nyolc héttel azután, hogy gyűjteményét a múzeumnak adta, újabb 200 rasszista matricát gyűjtött be az utcákról.

A jelenlegi menekültválság kezdete óta **Mensah-Schramm** szerint drasztikusan emelkedett az idegengyűlölő falragasztók mennyisége, és egyben ezeket közzétevő szervezetek és személyek száma is. Ezzel együtt arányosan

Irmela Mensah-Schramm

csökkent az antiszemita matricák és szórólapok száma, hiszen most a menekültek számának az aktuális ellenségnek. Persze azért még mindig akadnak hagyományos antiszemita falragasztók is, az egyik korábban eltávolított példányon például a „Zsidók, takarodjatok a kemencékbe” felirat állt.

Irmela Mensah-Schramm nyugdíjazása előtt értelmi fogyatékos gyerekeket tanított egy iskolában, először a negyvenes éveiben látogatott el egy náci koncentrációs táborba, amely nagyon megérintette. Azóta minden évben elmegy oda, hogy megemlékezzen az elpusztított emberekről. Néhány évvel az első látogatása után szakította le azt a bizonyos **Rudolf Hess-es** falragaszt.

www.akibic.hu

Béjn Hájámim KONCÉRT

Utazás az idő tengerén

Elsőtiszt: Fekete Tamás

Navigátor: Fináli Gábor

„Dicsérem az Örökkévalót, amíg élek,
énekelek az Istenemnek, amíg vagyok.”
(Zsoltárok 146:2)

Időpont:

2016. augusztus 21. 19 óra

Helyszín:

6722 Szeged, Jósika utca 10.

Jegyárak: 2.000 Ft, 1.500 Ft

SPÁNN GÁBOR

Anya csak egy van

Elnézést kérek minden olvasótól, de kénytelen vagyok a bizonyára már unalmas közélet idézni: A téma az utcán hever, csak le kell érte hajolni. Ezt minden jobb újságíróképzésben első órán beleverik a hallgatók fejébe, én pedig 40 éve élvezem a hasznát. Amű most elmondandó vagyok, szintén a véletlen gyümölcse, és egy bevásárlóközpont bábéli kavalkádjából csemegéztem. Párszor már leírtam azt is, hogy kedd nálunk „takarítónap”, ami azt jelenti, hogy mind nejem, mind magam száműzöttük vagyunk a lakásunkból. Az ilyen keddek viszont a nagy bevásárlás napjává lényegültek. Bemegyünk a legközelebb eső plázába, ahol hitvesem megtámadja a legmagyarabb és legnagyobb élelmiszer-áruházat, nekem nincs más szerepem, mint tolni utána a lízingelt bevásárlókocsit, majd a pénztárnál megkeresni a legematikusabbnak tűnő pénztárost, aki remélhetőleg megkegyelmez nekem. A kegyelmi állapot ez esetben azt jelenti, hogy nem emelteti ki velem a 3-4 karton ásványvizet a kocsiból ahhoz, hogy fölzigassa a kódleolvasót, hanem beéri a +1 üveggel, amit e célból vettem. Már kirafinált vagyok, és minden alkalommal magammal viszem négyoldalas ortopédiai zárójelentésemet a beteg gerincemről, és ha az sem hatja meg, mindig akad valaki, aki megvéd a megszokadástól. Ezután már szabad vagyok egész délig, ami azt jelenti, hogy az étkezőmeletlen keretek egy olyan teraszt, ahol a legkevesebben intézik fejem fölött telefonon válóperes ügyüket, és leülhetek kényelemben olvasni a krimimet. Legutóbb amint odaértem a kiszemelt helyhez, a szemem megakadt valami csodán. A kismama – akit ha nem babakocsit tol, besoroltam volna a plázaciaciák táborába – önmagában esztétikai élmény volt. Csodálatos szőke, égszínkéék szemű, domború, ahol kell, karsú derékban, és formás lábain 10 centis sarkú cipő. A babakocsiban pedig az életben valaha látott legszebb pár hónapos kisgyerek feküdt. Formás volt, tejfehér bőrű, kicsattanóan egészséges, két dundi kis karját kinyújtva integetett minden arra haladónak, miközben cumija a pláza zenéjének ritmusára mozgott gyönyörű ajkában. Szívből bántam, hogy Sztálin korabeli telefonom nem alkalmas fényképezésre. A jelenet szinte biblikus szépségét növelte, hogy a tömegben odaért egy házaspár egy öt évesforma kislánnyal, akiben nyilván már ágaskodott az anyai ösztön csírája, és megállt a babakocsi mellett, kezével félelken megismogatta a kislaba arcát. Ekkor már sajgott a szívem, hogy ezt a jelene-

tet nincs, aki megörökítse. De mintha deus ex machina, valami égi beavatkozás teljesíteni akarná vágyamat, a baba csodálatos mamája benyúlt méregdrága retiküljébe, kivett egy hatalmas piros szívekkel csicsázott flancos okostelefont, és vadul elkezdte fényképezni a tőle balra lévő tálalópultron látható panírozott kelbimbókat. Na ez volt az a perc, amikor már nem bírtam ki a néma szemlélő szerepét. Megszólítottam a kismamát:

– Drága hölgyem, ne haragudjon, nem akarok beavatkozni az életébe, de nézzen oda! A maga gyönyörű kis gyereket ez a szép kislány hogy simogatja, hát nem kívánczik ez a kép megörökítésre? Ha a gyerek nagy lesz, ön büszkén dicsekedhet azzal, hogy már ekkora korában miként hódított!

Féltem a reakciótól, de a nő csoda mind a 49 hófehér porcelánfogával rám mosolygott, és így szólt:

– Először is ez nem az én gyerekem, a szomszédasszonyé, aki manikűröshöz ment, és megkért, hogy vigyázzak rá. Ezt sűrűn szokta csinálni. Viszont nem jött haza időben, és ha én nem viszek kaját a délben ébredő élet-társamnak, akkor előveszi a karikás ostort, hogy emlékezessen, hol a helyem.

Szó bennem elakadt, lélegzet fennakadt, s kínomban azt kérdeztem:

– Fiú vagy kislány?

– Kislány ő is, Filippina a neve, és túl könnyen haverkodik. A múltkor nehéz perceim voltak, amikor egy piros lámpánál kivette egy dobermann szájából a félig rágott csontot, és tovább szopogatta. Szerencsére a kutya tulajnál volt másik. Úgyhogy most ezt a kelbimbót csöben elküldöm MMS-ben a fűmnek, és ha jóváhagyja, ezt viszek. És ha a bácsit érdekli, szívesen elmondom, hogy készül a kelbimbó csöben.

Itt vágtam közbe.

– Köszönöm, a kelkáposztát minden formában utálom, és hogy az ilyen gyönyörű kislaba hogy készül, arra meg emlékszem.

Még mindig a jelen hatása alatt, kicsúszott a számon a tapintatlan kérdés:

– És maga nem is vágyik ilyen gyönyörű csöppökre?
– Minek, ha mindig lízingelhetek egyet, és ez még csak nem is árt az alakomnak.

Ennél a pontnál nem volt több kérdésem. Inkább betámolyogtam a szemben lévő patikába, hátha tartanak valamit az ilyen beszélgetés ellen.